

as 69

AMATÉRSKÁ
SCÉNA

6

ROČNÍK 6
ČERVEN

Miroslav Etlér patří k nejvýraznějším postavám českého ochotnického divadla. Herec, organizátor, kritik, člen redakčního kruhu Amatérské scény. Povoláním profesor. Mnohokrát vyznamenán za herecké výkony v souborech VŽKG Vítkovice a Dukla Hrušov. Na snímku v roli Václava Václava ze Smočkovy hry Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho. (Hrušov 1967, foto Pražák.)

KONEČNĚ TEDY MÁME SVAZ

Až tento článek vyjde, bude již mít Svaz českých divadelních ochotníků první týdný existence za sebou. Mám ovšem na mysli existenci se všemi právy samostatné organizace, protože skutečné zahájení práce musíme hledat již v době, kdy začala přípravná skupina zpracovávat první změnu návrhu stanov a připravovat loňskou konferenci. Vlastní činností již byla také konference sama, která jednu fázi uzavřela, aby současně druhou zahájila.

Na jednom setkání s profesionálními pracovníky (bylo to 31. 3. t. r.) mi bylo vytknuto, že pouhé vypracování stanov je příliš hubený výsledek práce trvající tolik měsíců. Kus pravdy v té výtce je, ale nikoli pravda celá. Podrobně se celou prací prozatímního výboru budeme zabývat na konferenci, kde budeme skládat účty. Ale několika větami se s touto výtkou přece jen musím vypořádat.

Všichni víme, že srpnové události podstatně ovlivnily celé dění v naší republice, tedy i oblast naší činnosti. Ne že bychom se nebyli snažili plnit usnesení hronovské konference co nejlépe — ale v prvních týdnech, ba měsících, které následovaly, jsme nemohli navázat potřebné kontakty se státními orgány (ministerstvem vnitra a ministerstvem kultury), které v té době řešily podstatně důležitější věci. Nejistota byla ostatně i na naší straně — kdo z nás věděl, zda vůbec bude účelné v práci pokračovat? Když se pak situace stabilizovala natolik, že jsme dosáhli spojení s ministerstvem vnitra, kde se nám dostalo cenných rad o formálních náležitostech stanov, a když jsem pak byl jako představitel Svazu přijat náměstkem ministra kultury dr. Janem Kopeckým, který přislíbil Svazu veškerou podporu, pustili jsme se do podrobné revize původního návrhu. Dnes už opravdu nevím, kolikátá to byla verze, kterou jsme konzultovali na ministerstvu kultury, abychom ji po připomínkách opět upravili a takto upravenou předložili ministerstvu vnitra ke schválení. Verze pro ministerstvo kultury byla hotova v půli prosince. Začátkem ledna jsme ji na ministerstvu projednali, přepracovali, dali rozmnožit a začátkem února předložili ministerstvu vnitra, které zahájilo připomínkové řízení. Začátkem dubna, kdy bylo toto řízení skončeno, jsme připomínky na ministerstvo projednali (přišla prakticky jediná, která byla jen upřesněním, nikoli změnou). Po tomto projednání jsme mohli stanovy v definitivním znění rozmnožit v potřebných pěti originálech; dne 16. dubna 1969 jsme je předložili k závěrečnému schválení. Dostali jsme příslib, že do deseti dnů bude řízení skončeno.

Již před definitivním schválením stanov jsme v prozatímním výboru zahájili práce na organizačním a jednacím řádu Svazu a na přípravě letošní konference. Díky porozumění ÚDLUT jsme mohli ještě v dubnu rozeslat pokyny pro volby delegátů v okresech a krajích a pro první oficiální kroky k organizování členstva Svazu; v příštím oběžníku uveřejní ÚDLUT také plné znění stanov Svazu, aby byly zásady, na nichž stojí SČDO, řádně zveřejněny. Je jisté žádoucí, aby se všichni členové Svazu mohli seznámit jak se stanovami, tak také s organizačním a jednacím řádem, který se rovněž chystáme v nejbližší době rozmnožit a rozeslat.

Velmi důležitou oblastí, v níž je třeba vypracovat vzory, je oblast dohod a smluv s partnery Svazu, jak je předvádají stanovy. Je to jediná spolehlivá cesta, jak zajistit

řádnu a prospěšnou spolupráci mezi našimi svazovými orgány a zřizovatelskými a jinými organizacemi. Stejně jako nebyla libovolná formulace stanov (za kterou se nám mimochodem dostalo uznání na ministerstvu vnitra), musí být pokud možno vyčerpávající i formulace smluv, aby pokryla všechny předvídatelné situace a možnosti. I tyto vzorové smlouvy, právě tak jako organizační řád, bylo nutno mnohokrát konzultovat a přepracovávat i měnit, než bylo možno prohlásit znění za vyhovující.

A tak, když se vrátím k výtce: jistě bychom rádi byli udělali více. Nebylo naší vinou, že jsme plány, jak vznikaly ještě během 38. JH, nemohli v plné míře realizovat. Ostatně hlavní úkol, který byl našemu výboru uložen, totiž vypracování stanov (včetně schvalovacího procesu) a organizačního řádu, jsme řádně splnili.

Ale nepochybujeme o tom, že organizace vstoupí v život teprve tehdy, až bude mít řádně organizované členstvo a dobře fungující orgány. Pro toto organizační budování Svazu jsme zatím neměli dost času a bude nepochybně důležitým úkolem nového výboru, který zvolí letošní konference, aby vytvořil pevnou (a co nejširší) členskou základnu SČDO. Čím početnější bude Svaz, tím větší bude jeho význam. Přitom je ovšem třeba mít stále na mysli, že kvantita sama by nebyla rozhodující, kdyby ji nedoprovázela i úroveň členů a kvalita práce.

Plně si uvědomujeme, že nebylo na prospěch myšlenky Svazu, že jsme nemohli v dostatečné šíři informovat ochotnickou veřejnost a vydávat dříve pokyny pro organizační zajištění náboru členstva a regulérní ustavení orgánů v okresech a krajích. Do schválení stanov jsme tuto možnost neměli. Je jisté, že nám nyní zbývá velmi málo času do letošní hronovské konference. Nebudeme moci provést účinný nábor členstva, ani zajistit zformování všech stupňů naší organizace (soubor, okres, kraj). V důsledku toho je třeba pro letošní konferenci užít výjimečného způsobu výběru delegátů, jak jej upravuje zveřejněná část organizačního a jednacího řádu. Ukazuje se, že bude zapotřebí dlouhé a intenzivní vysvětlovací a přesvědčovací kampaně, doložené praktickými výsledky činnosti, abychom rozptýlili obavy, že Svaz ohroží dosa-
vadní dobré vztahy ke zřizovatelům souborů nebo existenci základnu profesionálních pracovníků kulturních zařízení. Vysvětlovat a ujasňovat budeme muset i ve vlastních řadách, neboť není zdaleka všechno jasné. Taková činnost je ovšem nutně dlouhodobá, vlastně trvalá; takový úkol nelze splnit jedním článkem v tisku, jednou relací v rozhlasu či jednou zprávou v televizi. Budeme muset nepochybně uvažovat o různých formách, kterými bude možno působit soustavně k šíření informací o poslání a úkolech Svazu i o tom, jakými prostředky a jakými cestami těchto cílů budeme dosahovat. První takovou příležitostí bude jistě hronovská konference, pro niž prozatímní výbor připravuje obšírné programové prohlášení. Bylo by možná prospěšné věnovat během Hronova čas neformálnímu setkání všech zájemců, kde by se v diskusi mohly osvětlit a ozřejmit problémy Svazu. Ústřední výbor Svazu českých divadelních ochotníků, který bude na letošní konferenci zvolen, bude tedy mít před sebou úkol postavit Svaz na pevné organizační základy a hledat prostředky, jak uvádět v život zásady vyhlášené ve stanovách, jejichž plné znění současně uveřejňujeme.

Dr. MILAN KYŠKA,

předseda prozatímního výboru SČDO

Název, sídlo, působnost

Organizace má název Svaz českých divadelních ochotníků. Jejím sídlem je Praha. Její působnost se vztahuje na území České socialistické republiky. Organizaci zastupuje navenek předseda.

II

Poslání a úkoly

1. Posláním Svazu českých divadelních ochotníků (dále jen SČDO) je sdružovat všechny zájemce o amatérské divadlo na základě společných zájmů k rozvoji ochotnického divadla a k jeho uplatnění v kulturním životě naší socialistické společnosti.
2. Úkolem SČDO je zejména:
 - řešit problémy současného stavu a zpracovávat plánovitě perspektivy ochotnického divadla a otázky koncepčního charakteru
 - v dohodě s orgány státní správy a s příslušnými společenskými organizacemi organizovat soutěže, přehlídky, festivaly, výstavy, vypracovávat soutěžní řády a návrhy na složení porot
 - zabývat se otázkami výchovy a vzdělávání divadelních ochotníků
 - podílet se na ediční a tiskové činnosti v oboru a vyjadřovat se k náplni a koncepci příslušných odborných materiálů
 - šířit za pomoci sdělovacích prostředků informace o ochotnickém divadle a posilovat zájem veřejnosti o tuto činnost
 - pečovat o rozšiřování členské základny, provádět registraci členů a vést jejich evidenci
 - podílet se na dokumentaci o činnosti ochotnického divadla
 - vyjadřovat se v oblasti ochotnického divadla k závažným otázkám mezinárodních styků, spolupůsobit při sestavování plánu a realizaci zahraničních cest jednotlivců i kolektivů, podílet se na výměně materiálů a projednávat výsledky těchto zahraničních styků
 - se souhlasem příslušných státních orgánů reprezentovat ČSR v mezinárodních organizacích ochotnického divadla a stát se jejich členem
 - zpracovávat plán a program činnosti a projednávat jej s příslušnými orgány
 - spolupracovat s uměleckými svazy, profesionálními divadly a umělci
 - podávat návrhy na udělení vyznamenání a čestných uznání ve sféře ochotnického divadla
 - hájit zájmy svých členů při všech jednáních týkajících se ochotnického divadelní činnosti
 - zprostředkovávat styk a vzájemnou pomoc mezi soubory a zajišťovat jim dostupné výhody
 - pečovat o rozvoj dětského divadla.

III

Členství

1. Členem SČDO se může stát každý občan ČSSR, který se dobrovolně přihlásí za člena a zaváže se plnit členské povinnosti.
2. SČDO vydává pro své členy členskou legitimaci a vybírá členské příspěvky.

recitace

Zdá se, že žijeme v době, kdy recitační umění konečně dostává svůj vlastní smysl a vychází i vrací se do života v celé úplnosti a síle uměleckého prožitku. Nejenom ovšem recitační umění: okolnosti, za nichž dnes pracují recitátoři, jsou společné celému národu, je však určitou zvláštností, že právě přednes textů poezie dává těmto okolnostem jakýsi vyhraněnější smysl. To bylo jasně vidět už v průběhu československého legendárního jara 1968, kdy otřesené „jistoty“ pojednou doznaly takový morální krach, že na ně nebylo možno nijak navazovat, ba ani je reformovat k obrazu jakési vylepšené názorové základny, která by byla závazná pro další vývoj uměleckého nazírání. Ale abych byl konkrétní a neopouštěl recitační téma: loni se prostě pojednou pocítilo, že všechen ten léty strádaný balast je nenávratně v propadlišti a to nové, co přicházelo s projevem zcela nezávislým a v pravém slova smyslu osvobozeným, není ještě zcela zakotveno v nás — a tak se také třeba loňský ročník Wolkrova Prostějova, nejvyšší tribuny recitátorů, stal se jen dokladem a svědkem bludného zakončení tzv. výběrovosti soutěžního řádu, jemuž léta podléhala divadla poezie a sólisté v systému několikrát zreformované, ale v podstatě stále stejné soutěže lidové umělecké tvořivosti. Její omyl a naprosté nepochopení pravé podstaty amatérského uměleckého projevu byl přímo či nepřímo úměrný váze byrokratického kulturního aparátu, který nikdy neměl rozvoj tzv. lidové umělecké tvořivosti podporovat, nýbrž právě naopak: měl ji podřídit kontrole, sledování a tlaku oněch nechalvalně známých institucí, těch různých metodických osvětových středisek a „domů“, jejichž názvy toporně přeložené z jazyka byzantinských symbolů budou ještě patrně po dlouhá léta hrát významnou roli v absurdním dramatu oněch let, kdy všechno bylo zároveň možné i nemožné...

Abychom pochopili směr vývoje současného recitačního umění, nemůžeme minulou praxi pominout: myslím, že toto všechno, čeho jsme svědky dnes v oboru uměleckého přednesu, je přesnou a zákonitou reakcí na to, co po léta v této sféře panovalo. Byla to především (a ročníky STMP to dokazují!) malá názorová tolerance k dramaturgii i formálním principům přednášecského umění. Základní obrat nastal vlastně až v posledních čtyřech letech, kdy se už krunýře kulturní byrokracie, vydrolené rezem zbytnělých let samovlády neomezeně a neosvíceně aboslutně, začaly rozpadávat.

V padesátých letech se pedanticky trvalo na tom, aby poezie dobu ilustrovala či spíše kolorovala zvnějšíku: proto také nesmířitelní agitpropčící zdvihali varovně prsty při každém textu, jehož duchovní ponor ukazoval jinak. Z české poezie byly vymazány a začerněny celé epochy a slavné kapitoly, jména Holan, Seifert, Halas jako by neexistovala a kupodivu ani inflace ruských jmen neprocházela těmito fanatickými mozky zcela bez cenzury: byl jsem svědkem, jak před lety (1955!) diskvalifikovala armádní porota ve Znojmě zdařile provedeného Majakovského Plným hlasem a vytkla recitátorovi neskromný postoj při přednesu! A jako dnes to vidím, jak major-předseda poroty ukazuje přednášeci ve vojenském onen „skromný postoj“: ano, byla jím — a nemohlo být ani v té době jinak! — póza generalissimova s pravačkou zastrčenou mezi knoflíky vojenské blůzy, už ani nevím, jestli mezi třetí či čtvrtý, ale nepochybuji, že i to bylo kodifikováno v onom kánonu omezení a nařízení, drtících bez rozmyslu jakoukoli osobitější vzpuru proti řádu a srážejících právě v recitačním projevu všechno do jedné „neokázalé“ a služebnické řady. Děvče s rozzářenými očima, které mohou zaplanout kdykoli hněvem při pohledu na západ, a hoch s kohoutovským dilematem — jednou rukou píšící verše a druhou s revolverem...

Nepíše se mi tohle lehce, sám jsem těmito léty jako přednášec prošel až příliš „zapojen“ — falešný repertoár přehlídek s agitkami proti imperialistům, jazzu, americkému způsobu života a apoteózou naší budovatelské současnosti — to byly těžké daně, které musel platit sebevíc hledající člověk. Kletba jednostrannosti a uniformity kritérií byla vyřčena nad českým uměleckým projevem nadlouho a všechno to další — až téměř do poloviny let šedesátých — můžeme vyvozovat právě odtud. Byl to především strašák formalismu, či lépe tzv. formalismu, který natropil hlavně v teorii uměleckého přednesu škody na desetiletí: onen skromný postoj z armádní přehlídky byl do jisté míry modelem pro všechno další — zatímco v padesátých letech se ještě patos recitačního projevu cítil jako dobový příděch (Majakovskij i S. K. Neumann tu se hráli vedle pitvorné budovatelské a protiimperialistické lyriky svou roli),

na rozcestí?

postupem let byl prosazován směr určitého zcivilnění přednesu — zcivilnění ovšem bylo vzato jako šablona a dovedeno až na samé hranice únosnosti, a tak se recitace stala jakousi fádňí přehlídkou odříkávaných autorů. Estetické měřítko tu ovšem bere za vzor projevy některých politiků oněch let; jak to všechno viděno dneškem souvisí do písmene! Exkomunikace jakékoli exprese jde ruku v ruce s cenzurou dramaturgie — přitom ovšem nevzdělanost nebo spíš nedovzdělanost některých hodnotitelů umožňuje tuto cenzuru obcházet a pracovat i s jinotaji — ale i tak se při schvalovacím řízení programů divadel poezie vždycky hledal důvod, proč se ten či onen titul uvádí: beatnická poezie prezentovaná jako protiimperialistický protest přitom prošla beze zbytku, zatímco ortenovské texty byly shledány „módně existencialistické“ — kněžourské, řekli by metodikové před lety...

Ano, české přednášecské umění to vůbec nemělo uplynulých dvacet let nijak růžové — omyl stíhal omyl a klín byl vytloukán klínem dalším, to vše přímo v terénu, řečeno jazykem oněch let. Stovky mladých recitátorů, kteří se chtěli dobrat nějakých nových jistot a hledali v textech básní vyjádření svého složitého světa, byly okřikovány z nedovolených svatokrádeží — osobnosti drceny, odrazovány a přizpůsobovány průměru, systematizace rádců, nadrádců a podrádců nahradila kritické zkoumání tváří v tvář prezentované poezii.

Výjimky oněch let jen potvrzují pravidlo: měly těžkou pozici a byly často vystaveny šikanováním administrativního charakteru jako při štvanicích... Psal jsem o tom ostatně nejednou u příležitosti Wolkrových Prostějovů — jednotlivci i divadla poezie si mohla uhájit svá postavení jedině díky suverenitě uměleckého projevu i za cenu jistého přezírání kritiky. To byl ovšem jenom obranný reflex: než se dostali skupiny i jednotlivci na soutěž nejvyšší, museli překonat mnoho „rádcovských“ bariér...

A tak se postupem let vyvíjel určitý typ české recitační školy — uměňený, citlivý a technicky perfektní přednášec. Zcela ve shodě s výukou tohoto oboru na vysokých školách příslušného směru, konzervatoři i tzv. lidových školách umění. Recitátor, který svým projevem básníka INTERPRETUJE jako objektivní jev, pro něhož text poezie je nedotknutelně stanoven jednou pro vždy a jehož je možno se jenom režijně zmocňovat

Martina Havlíková — druhé místo
v děčínské recitační soutěži

ky. Výši členských příspěvků stanoví konference delegátů SČDO.

3. Členství v SČDO je: činné, čestné.

Čestným členem může být jak jednotlivec, tak organizace. Čestné členy jmenuje na návrh příslušného výboru konference delegátů za zvláštní zásluhy o rozvoj ochotnického divadla.

4. Členství v SČDO zaniká: vzdáním se členství úmrtím (jde-li o organizaci, jejím zánikem) vyloučením pro vážné nebo opětné porušování členských povinností.
5. O vzniku a zániku členství rozhoduje okresní výbor SČDO. Z jeho rozhodnutí je možné odvolání do 15 dnů ode dne doručení ke krajskému výboru, který rozhoduje s konečnou platností.

IV

Práva a povinnosti členů

1. Práвам člena SČDO je zejména:
 - volit a být volen do orgánů SČDO
 - účastnit se akcí pořádaných SČDO a podílet se na všech výhodách členství
 - být soustavně informován o činnosti SČDO
 - předkládat návrhy a podněty k činnosti SČDO a k rozvoji ochotnického divadla.
2. Povinností člena SČDO je zejména:
 - účastnit se aktivně a iniciativně činnosti SČDO
 - řádně plnit přijaté závazky a úkoly plynoucí ze stanov a ostatních organizačních norem SČDO a z usnesení jeho orgánů
 - platit řádně členské příspěvky.

V

Orgány SČDO

1. Orgány SČDO jsou:
 - svazové, krajské a okresní konference delegátů, základní organizace (soubor)
 - ústřední výbor, krajské a okresní výbory
 - ústřední revizní komise, krajské a okresní revizní komise
 - odborné komise.
2. Vrcholným orgánem je konference delegátů SČDO, svolávaná ústředním výborem jedenkrát za dva roky. Mimořádnou konferenci delegátů svolává ÚV z vlastní iniciativy nebo požádá-li o to písemně alespoň třetina členů, a to do tří měsíců od podání žádosti.

Konference delegátů je schopna se platně usnášet, je-li přítomna alespoň polovina delegátů. Počet a klíč výběru stanoví organizační řád. Nesejde-li se potřebný počet delegátů ve stanovenou hodinu, koná se konference o hodinu později a může se usnášet za jakéhokoli počtu. Svolání konference oznámí ÚV nejméně 8 týdnů předem v denním nebo odborném tisku. Za mimořádných okolností může ÚV svolat konferenci ve lhůtě kratší. Toto opatření musí být dodatečně schváleno konferencí delegátů.

3. Konference delegátů SČDO zejména:

- řeší základní otázky českého ochotnického divadla a základní koncepční otázky
- schvaluje zprávy ÚV a ústřední revizní komise
- schvaluje, vykládá a mění stanovy a řady SČDO, usnází se o zániku organizace (třítvrtinovou většinou přítomných delegátů)
- volí ústřední výbor v počtu 9—21 členů, pětičlennou ústřední revizní komisi a předsedu smírčí rady
- stanoví úkoly SČDO pro příští období
- stanoví výši členských příspěvků.

4. Ústřední výbor SČDO je v období mezi konferencemi delegátů nejvyšším řídícím orgánem SČDO. Volí ze svého středu předsedu, 2 místopředsedy, jednatele a další členy předsednictva. Schází se nejméně 4X do roka; usnází se platně za přítomnosti alespoň dvou třetin prostou většinou a rozhoduje zejména:

- o všech základních otázkách českého ochotnického divadla, pokud nejsou vyhrazeny konferencí delegátů
- rozhoduje o organizačních a hospodářských záležitostech SČDO, vydává organizační a jednací řád a schvaluje rozpočet
- organizuje ústřední a mezikrajské přehlídky a festivaly
- vypracovává návrhy soutěžních řádů a soutěžních porot
- přijímá usnesení v oblasti mezinárodních styků ochotnického divadla
- vytváří pomocné orgány ÚV (například odborné komise) a stanoví jejich pravomoc a odpovědnost
- volí zástupce do redakčního kruhu odborného časopisu a úzce s tímto časopisem spolupracuje.

5. Ústřední revizní komise sleduje činnost SČDO, dozírá na jeho řádné hospodaření, dodržování stanov a řádů. Její členové nesmějí být členy jiných orgánů SČDO. Ze svého středu volí předsedu a případně další potřebné funkcionáře. Ústřední revizní komise je odpovědná konferencí delegátů SČDO.

6. Předseda ÚV SČDO zastupuje organizaci a jedná jejím jménem. Předsedu zastupují v případě potřeby 1. a 2. místopředseda. Záležitosti hospodářského rázu spolupodepisuje hospodář.

7. Vznik, změna a zánik krajských a okresních orgánů SČDO upravuje organizační řád.

8. Všechny funkce SČDO jsou čestné.

VI

Vztahy orgánů SČDO vzájemně Vztahy orgánů SČDO ke kulturním zařízením státní správy a ostatních zřizovatelů souborů

1. Orgány SČDO pracují na základě demokratického centralismu. Nižší orgány respektují orgány vyššího stupně.

2. Vztahy a formy spolupráce s ministerstvem kultury a ostatními kulturními zařízeními se stanoví dohodami s jednotlivými institucemi.

a prezentovat ho jako výklad básníka či doby vzniku či čehokoli jiného. Není už mu však dáno TEXT PROŽÍT, být v NĚM, tvořit ho a bořit zároveň — to se cítí jako křeč, jako cosi vyumělkovaně přidaného a nepřírodního, co není možné přijmout do kodexu perfektního (či v jistém slova smyslu profesionálního) rejstříku zákonitostí přednesu.

I přes toto omezení dopracoval se styl českého uměleckého přednesu poezie výrazných úspěchů, i když — a to zcela padá na vrub soudobé recitační praxi — tyto úspěchy vlastně byly využívány jenom sporadicky. Nerozlišují tady přednes amatérský a profesionální — co do kategorizace je to dělení dost nepřesné — spokojím se s termínem snad poněkud obecnějším, ale pro tuto oblast přiléhavějším — přednes jako prostředek sdělení. Něco, co vzniklo z touhy po vyjádření, po předání poselství, po zneklidnění i chlácholení, zkrátka přednes poezie jako umělecký počín subjektivní spekulace.

A tady sehrál loňský rok roli kardinální: po srpnu přichází poezie ke slovu jako dosud nikdy v dějinách národa. Poezie, která se snad jediná mohla v oněch týdnech dobrat hloubek i smyslu událostí, které se staly a před nimiž jsme mnozí stanuli zcela zaskočení a nepřipraveni. Proto mluvené slovo vládlo času oněch dní, proto v něm poezie pomalu ale jistě převládla i nad aktuálními řečmi politiků — cítila se totiž jako odpověď trvalejší a nevyvratitelná.

*

Je poněkud komické, že toto všechno jsem musel napsat jako úvod ke kritickému zamyšlení nad dvěma recitačními soutěžemi, které jsem v posledním období viděl. I když se jedna odehrála v Rumburku a druhá ve VIOLE v Praze, mají leccos společného a liší se opravdu máločím: zatímco soutěž v Praze byla vyhlášena jako druhý ročník recitačního klání „vinárny poezie“ s celkem neomezenou věkovou a dramaturgickou hranicí, rumburští recitátoři byli účastníky okresního kola Děčínska, pořádaného kulturní správou ONV. Koneckonců dnes může podobné soutěže vyhlásit hnedle každá kulturní instituce, vznikne-li potřeba, a letošní konkursní výběrový systém Wolkrova Prostějova je toho ostatně také dokladem. Pochopitelně, že pražská soutěž přinesla výkony vytříbenější, padesátka jejích účastníků je kromě jiného dokladem i stálého působení produkce VIOLY. V Rumburce se sjely sotva dvě desítky soutěžících, převážně z klubu závodu Dosta z Děčína a varnsdorfské poetické scény. Ze všeho nejvíc mne ovšem zajímala dramaturgie poetických textů — a tu došlo k zajímavému paradoxu. Pražští recitátoři cejchovali své texty příliš zřetelně dobou (Seifert, Orten, Dyk), v Rumburce docházelo i k zajímavým objevům (Václav Hrabě, Hrubínova poměrně neznámá delší báseň o Lešanech z kterýchsi starších Literárek, texty dvojice Grossman+Šimek, kromě Kundery, Mikuláška a Villona dokonce v několikerém provedení, opírající se ale o nastudovaný program o básníkovi ve Varnsdorfu, ovšemže i Neruda a dokonce i Svato-pluk Čech).

Přednášeči Kviz (na levé straně) a Oravová, členové Studia Violy, na snímcích P. Jasanského

Co do projevu nebylo však rozdílu kategorií: vedle silných a soustředěných čísel (v Praze Kvizova Poutní píseň Panně Marii od Karla Schulze, téměř zapomenutý text ze Schulzovy okupační knížky povídek) vyskytly se na obou místech i zjevné omyly interpretační (pražská Dykova Země mluví a v Rumburce vlastně celý Villon a jeden Mikulášek), jejichž nedostudovanost nebo spíš nedokonalý stupeň porozumění a chabá orientace ve významu textu byly očividné.

To by ovšem ještě zdaleka nestačilo ke srovnání: důležitější je z tohoto zorného úhlu komparace recitačních vystoupení jako takových, a tady je příbuznost nejbližší: mladí lidé tohoto času hledají své pevniny především v jistotě interpretační, přičemž stavějí svá recitační čísla zhusta jako odpověď na to, co prožíváme. Svěho druhu nejsilnější bylo vystoupení Věry Sníšťalové ve Viole s básní Jána Smreka Praha 1942 s dobovou reminiscencí Prahy současné, v podání Hany Skalické zazněly pak v Hrubínově lešanském textu názvuky jakéhosi vyznání beatové generace, což právě na textu žijícího klasika působilo objevně a kupodivu zcela pravdivě. Mladá generace těchto let je vůbec beatem jako jednou z vrstev životního slohu sobě vlastní napojena, a tak se už tu a tam setkáme s ojedinělými jevy podat verše jako tzv. show, s totálními prostředky a zcela expresivně. Přiznám se, že tento styl sleduji již několik let a dosud marně čekám na první originální počín na scéně divadla poezie.

Ve Viole měl k němu nejbliž Petr Matějů v Ortenově Druhé elegii, v Rumburce objevily se náznaky při recitaci Hrabětova Stoptimu, ale všechno zůstalo jen na půli cesty. Přitom právě tento projev určitého „odevzdání básni“ mívá co do účinku ohlas nejsilnější — je ovšem přede limitován osobností recitátora a schopností koncentrovat v sobě všechny složky tohoto totálního vyjadřování, v němž hlas, gesto, pohyb, světelné i akustické podpůrné prostředky a v neposlední řadě někdy i reprodukční zařízení hrají svoji roli stejně důležitou jako básnický text. Víím, že je to něco, co mohou ortodoxní teoretikové recitace nazvat formalismem nebo dokonce snahou popřít smysl recitace jako sdělného umění, ale což právě ony prostředky nemají sdělný význam a neumožňují text do poloh daleko působivějších než konvenční statický styl recitace? Není to ovšem také nic nového pod sluncem, česká recitační tradice má pochopitelně tyto pokusy už dávno za sebou, například v burianovských recitačních koncertech, ale o tom zde není třeba se šířit hlouběji.

*

Jsem zvědav na letošní ročník Wolkrova Prostějova, který tohle všechno asi shrne v praxi. Jisto je, že nelze pominout to nové, co s sebou život posledních let přinesl, a nebude mít tedy smysl zdůrazňování tradice této vrcholné přehlídky přednášců, pokud se právě na ní nestřetne co největší počet skutečných recitačních osobností a vyhraněných skupin. Jinak bychom byli pořád v jednom bludném kruhu, v němž se recitační umění točí už řadu let.

MIROSLAV KOVÁŘÍK

3. SČDO úzce spolupracuje s kulturními zařízeními státních a jiných institucí; volený orgán SČDO spolupracuje s příslušným odborným pracovníkem.
4. Orgány SČDO se aktivně podílejí na práci koordinačních orgánů zřizovatelů na všech stupních.
5. SČDO není sám zřizovatelem souborů.

VII

Spolupráce se slovenskou ochotnickou organizací

SČDO úzce spolupracuje s národní organizací ochotnického divadla na Slovensku prostřednictvím svých ústředních orgánů.

VIII

Hospodaření

Jmenní organizace vzniká z členských příspěvků, z výtěžků podniků pořádaných organizací, z darů, subvencí a podpor, které se řídí dohodami podle čl. VI.

2. Jmenní smí být použito pouze k plnění poslání organizace (čl. II.). Správa majetku přísluší ústřednímu výboru a podle organizačního řádu přiměřeně krajským a okresním výborům SČDO.

IX

Řešení sporů

1. Spory vzniklé v organizaci řeší smířčí rada. Předsedá jí předseda volený konferencí delegátů. Zúčastněné strany jmenují po 2 zástupcích z řad členů organizace. Předseda oznamuje rozhodnutí zúčastněným stranám a ústřednímu výboru písemně. Z rozhodnutí smířčí rady je možné odvolání do 15 dnů ode dne doručení k ústřednímu výboru, jehož rozhodnutí je konečné.
2. Způsob řešení sporů mezi členy a orgány SČDO na jedné straně a pracovníky státní správy resp. jiných institucí na straně druhé je předmětem dohod SČDO s těmito institucemi (VI. 2.).

X

Zánik SČDO

1. Konference delegátů, která se usnese na dobrovolném zániku organizace, rozhodne rovněž o způsobu, jak má být naloženo se jménem organizace.
2. Zanikne-li organizace jinak nebo neúčinní-li konference delegátů opatření ohledně majetku organizace, případně majetek organizace České socialistické republiky.

XI

Obecná a závěrečná ustanovení

1. Usnášení orgánů SČDO na všech stupních se děje zjevným, na přání alespoň čtvrtiny přítomných, tajným hlasováním. Při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy.
2. Volby do všech orgánů jsou tajné.
3. Podrobnosti o činnosti SČDO stanoví organizační řád.
4. Tento statut nabývá účinnosti po schválení ministerstvem vnitra ČSR.

MARATÓN SEVEROČESKÝM KRAJEM

Před léty jsem na těchto místech uvažoval na téma FESTIVALY — ANO či NE? Marně si vzpomínám, co snad tehdy hovořilo proti festivalům. Dnešní zkušenosti mě spíše ponoukají volat JEN HOUŠT. Dnes totiž ve funkci dramaturga krajské ochotnické organizace a tím i předsedy krajské poroty prakticky vidím význam a další potencionální vývojové možnosti festivalů, jak se udržely na severu Čech od Hodkovického jara přes Kadaňský květen až po obsáhlé a mimo kraj zasahující Libochovické léto. A ovšem i jiných přehlídek, které jsem zatím neměl možnost zhlédnout. Tyto festivaly mají totiž jednu vzácnou přednost: vznikly a jsou dosud koncipovány z vnitřních potřeb souborů a kulturně společenského zázemí, do nichž přímo nezasahují profesionální divadla. Tyto vnitřní podněty jsou tak mnohonásobné, že pořadatelé nemohou pevně specifikovat soutěžní kritéria, což ovšem narušuje možnost plně regulérního rozhodování v soutěži současně uskutečněné. Tak vznikají podezření z diplomatických manipulací porot, ale tyto nedostatky jsou většinou přijímány s pochopením nebo úsměvem. To proto, že tyto festivaly nevznikají ani se neudrží z byzantinismu, z touhy po počtách a medailích. Hlavní je přirozená potřeba každé tvořivé činnosti konfrontovat své dílo s jinými. A je i řada podnětů jiných: společenská hodnota styků s lidmi týchž zájmů, zpeřtení kulturního repertoáru, manifestace aktivity hnutí aj.

Vloni nabídla krajská severočeská porota pro hronovskou přehlídku zejména MADRIDSKÉ NOKTURNO, které napsala Alena Kožíková na motivy hry Vittoria Alfieriho a zahrál divadelní soubor Karla Čapka v Děčíně. V tomto obnoveném ochotnickém kolektivu se pod vlivem loňského národního jara spojila většina dosud roztržitých ochotnických sil města. Bylo to vyspělé ochotnické představení s podivuhodně přesnou i vnitřně promyšlenou režii zkušeného Františka Pflanzera. Hrál se na scéně profesionálně funkční, mobilní, výtvarně bohaté, kterou připravil V. Vrba. Neobvykle vyrovnané byly i herecké kreace. Podrobně jsme v diskusi po představení hodnotili jednotlivé postavy a vytýkali detaily i v míře prostředků použitých k charakteristice postav, protože jsme měli zájem, aby soubor dotvořil své dílo. Viděli jsme ovšem i nedostatky v dramatické předloze představení, ale cítili jsme, jak šťastně dovedla režie hereckými prostředky překonat místa, v nichž autorka omezuje některé své vskutku dramatické postavy na pouhé postavy dramatu. I zkušenosti loňského Hronova nás přesvědčily, že děčínská inscenace na úrovni, ve které jsme ji poznali, by zastínila nejedno představení, které jsme na Jiráskově divadle vloni viděli.

V letošním hledání našich kandidátů pro Hronov jsme měli podstatně užší výběr. Ze známých důvodů neměli ochotníci v obvyklých zářijových termínech pomyšlení na organizaci okresních soutěží, které měly do jara připravit krajskou soutěž. A domnívám se, že je to logické, že se vlastně teprve nyní v dubnu zahajují přehlídky v okresech.

U ochotnických souborů nemůžeme rozumně počítat s udržením náročné inscenace na delší období. I představení přihlášená do krajské soutěže musela být odvolána nebo jejich tituly měněny pro delší onemocnění nebo pracovní zaneprázdnění některých spolupracovníků. Ani velmi zajímavá představení z podzimu — Šrámkův MĚSÍC NAD ŘEKOU ústeckého Divadla pro 160 (režisér Milan Moravec) a Manzariho SALUD v provedení dramatického souboru Městské osvětové besedy Žatec nevytrvala do termínu krajské soutěže. Žatecký soubor byl pro nás překvapením nejen jako kolektiv pracující i za svízelných podmínek, když jsme se domnívali, že přerušil svou činnost pro dlouhodobou adaptaci divadelní

budovy. Našli jsme v něm i přísliby uměleckého hledání. Počítali jsme, že právě žatecký dámský kolektiv s houževnatým a zkušeným režisérem Václavem Hoffmannem promění své obratné doteky s Manzariho vzrušující a aktuální dramatikou v důvěrné sblížení a uskutečnění. V talentech Marie Tomášové, Pavlíně Větrovcové i ostatních žateckých ochotnic to bylo.

Vybírali jsme proto z nejčerstvějších — i dosud nedostudovaných představení, vlastně lepších, kostýmových a scénovaných zkoušek. Neříkám to jako omluvu. Spíše jako zkušenost, která by nám měla odhalit nový přístup k tomuto výběru v budoucnosti. Nevidím ho v lepší organizaci dosud formálně přesně vykonstruovaných systémů soutěží. Nalézám ho v houževnaté organizaci stálého kontaktu s aktivitou souborů nejen v okresním měřítku, ale zejména i v kraji. Takový častý styk může nejlépe inspirovat soubory pro dramaturgii i potom pro výběr nejnadanějších pokusů o umění. Nevěřme, že i nejlépe publikovaná a propagovaná výzva k soutěži najde přímou odezvu ve tvářícím vzruchu souborů a v soustředěném zaměření ke krajským a hronovským metám. Spíše očekávám takové povzbuzení od toho, když za aktivními soubory někdo přijede, přinese jim pohled zvenčí, snad i zkušenou, odbornou připomínku, a zejména vědomí, že se o nich ví a že je jejich práce nějakým způsobem poměřována a srovnávána s jinými soubory. Pokud došlo u nás na severu Čech (a pravděpodobně i jinde) k mimořádnějším jevištním činům, pak to bylo výrazem jen přirozeného vývoje souboru a příznivého tvářícího procesu uvnitř kolektivu.

To je jistě případ divadelního souboru Tyl v Železném Brodě, který vloni zvítězil na Hodkovickém jaru konverzačkou Marca Camolettiho LĚTAJÍCÍ SNOUBENKY. Už tehdy bylo zřejmé, že soubor uvnitř polemizuje se svou dramaturgií a určitou strnulostí vývoje, že přehodnocuje také své síly. Letos přišel s náročnou komedií G. Figueireda LIŠKA A HROZNY, která mu konvenovala počtem postav i myšlenkovou náplní a dávala lákavou příležitost i jeho scénickému výtvarníkovi. Pokusili se o tento inscenační experiment z vlastní potřeby. Pro výběr do mezikrajové přehlídky jen uspěli improvizovanou premiéru v Bratříkově (nemohli v termínu hrát ani na své scéně).

Kadaňský divadelní soubor Klubu pracujících připravoval na svůj festival VĚC MAKROPULOS. Vloni hráli populární Thomasovu frašku CHARLEYOVA TETA. Sama atmosféra doby je přivedla k Čapkově komedii sbírající „drobtý relativního dobra“ a režiséru Blanka Bílkovou pak k tomu, aby v inscenaci zdůraznila spíše dramatickou obžalobu světa, v němž prodloužení lidského života by bylo prokletím, než autorův slovní optimismus o nádherném spálení — našeho strachu ze smrti. Mají v Marcelle Babičkové přesvědčivou Emilii Marty s bohatstvím křehké lidskosti, uměním mizanscény těla a gest, i silou vzrušit a unést kruté vnitřní drama. A našli pro další postavy zkušené představitele nebo talentované adepty. Byli velmi překvapeni, když jsme jim po představení sdělili, že s nimi počítáme pro konečný výběr do mezikrajové přehlídky a pustili se s námi do nemilosrdné pitvy celého představení.

Malé divadlo v Ústí nad Labem, obdivuhodně aktivní jako stálá ochotnická scéna, se soustavně věnuje divadlu pro děti a má na tomto poli nemalé úspěchy. Inspirovalo i autorskou aktivitu vlastních členů, která dává jejich repertoáru pro děti osobitost. Pro dospělé diváky hráli vloni kromě Pickovy travestie westernu Jiráskovo drama VOJNARKA, jehož hlavní oporou byla vyspělá kreace Evy Čejchanové v titulní postavě. Letos ohlásili na duben premiéru Hrubínovy novinky OLDŘICH A BOŽENA. Je to ovšem až po termínu výběru pro mezikrajskou přehlídku,

i poté, co musí být odeslán tento příspěvek pro Amatérskou scénu. Prokazuje to však, že ani tento soubor nevede k náročné volbě repertoáru aspirace na Hronov, nýbrž vnitřní potřeby a dlouhodobý plán, v němž účast na libochovickém festivalu je důležitou metou.

Cílevědomě se do soutěže připravovali Jablonečtí, kteří jsou pořadateli mezikrajové soutěže. Byli však stíhání řadou nehod. Studovali Šamberkovu probuzeneckou hru KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ a revuální féerii KAT A BLÁZEN Voskovce a Wericha, od které si nejvíce slibovali. Pro vážné onemocnění představitele jedné z hlavních rolí změnili repertoár a vrátili se až do 17. století k Ben Jonsonovi a jeho ironické komedii LIŠÁK VOLPONE. Ty náročné změny si mohli dovolit, protože mají početný a zkušený soubor ve stálé aktivitě. Jestliže byla posléze doporučena jejich komedie spolu s představením Železnobrodských do soutěže mezikrajové přehlídky, pak to byla hlavně zkušená vyrovnanost všech aktérů těchto inscenací, jež rozhodla. Jako zajímavá kreace byla pro mimosoutěžní představení doporučena VĚC MAKROPULOS z tvorby Kadaňských.

V ochotnickém hnutí nelze hovořit o nějakých centrech. Převaha Prahy je už dávno minulostí. Někde je možno hovořit o místních tradicích českého ochotnického divadla. Vloni jsme například slavili šedesát let českého ochotnického divadla v Chabařovicích; byla to milá manifestace věrnosti amatérů svému souboru (přijeli mnozí i zdaleka), i zajímavý přehled repertoáru, zájezdů, deseti festivalů i obsažný seznam chabařovických divadelníků s počtem absolvovaných inscenací. Nejdůležitější pro současnost jsou však ty tradice nejmladší. Živé například ve festivalech, z nichž hodkovický má letos již 15. ročník, libochovický 12. atd. Avšak nejen ve festivalech! Navštívili jsme také divadelní představení ve Vejprtech, pohraniční výspě, v zimě často odříznuté od světa, která se z niterných pohnutek stává i výspou kulturní. Hráli Jiráskovu slavnostní hru LUCERNA na úrovni, která budila zájem i kritického pohledu. Mají slušnou skupinu zkušených ochotníků, kteří by byli s to připravit v menším obsazení představení, jež by se jistě popralo o čestné místo v soutěžní tabulce. Pro tuto dobu a kulturní a společenskou potřebu nejen Vejprty má však mimořádný význam ta řádka mladých adeptů hereckých i tanečních, s kterými režisér Havelka pilně pracoval na zdařilém představení.

Ochotnické hnutí už není a nebude masovým (bohužel), nebude je možné zapřáhnout do opratí administrativně plozených soutěží a výkazů činnosti. Našlo svůj smysl v tvůrčí snaze uchovat svůj způsob života, prosadit své pojetí lidských vztahů.

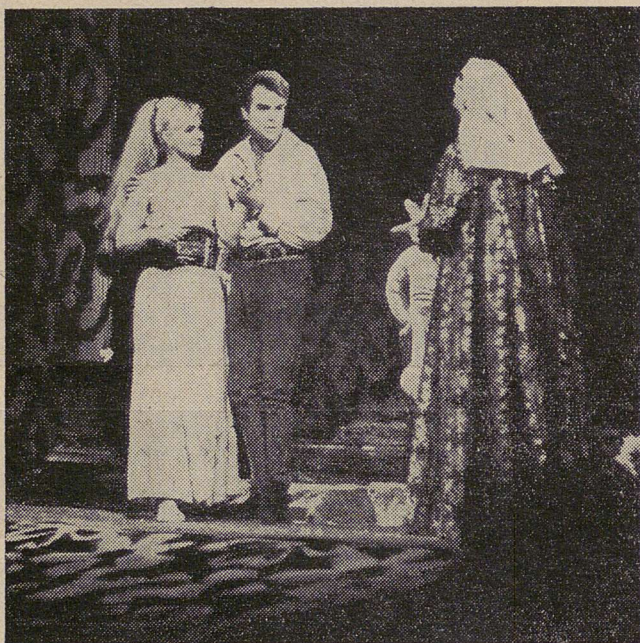
Dr. MILOSLAV VALVODA

Věc Makropulos (Kadaň), Lucerna (Vejprty), dole zleva: Salud (Zatec), Šňatková podvodnice (Hodkovice), Madridské nokturno (Děčín), Létající snoubenky (Železný Brod). Snímky z činnosti severočeských amatérských souborů

KARLOVARŠTÍ

A TI OSTATNÍ

Společenská angažovanost, to je bojový úkol, který by měl být programem všech amatérů a všech amatérských divadel. Přestože si to mnozí amatéři uvědomují, přece plnění tohoto programu, tohoto bojového úkolu, tuto opozici proti lhostejnosti, tuto regulaci společenského dopadu výchovy uměním opomíjejí a pokládají za věc nedůležitou. Možná, že u některých je to obecná nedůvěra dnešního člověka, obávajícího se myslet na budoucnost a hledajícího v historii reminiscenční souvislosti se současností. Jsou tím už nemocní a prostě rezignují. Předkládají si na omluvu různé kompromisní argumenty, někdy až směšné a labilně podložené. Ale... Položme si za toto „ale“ protiargumenty, kterých je dost a závažných. Je třeba si uvědomit, že jsou zde možnosti léčit lidskou duši, spravovat ji, být v jistém smyslu lékařem lidských duší. Být nejen sobě, ale i divákovi poslem básnickových myšlenek, zjevovatelem krásy, nositelem humanitních ideálů a přispívat k všeobecné vzdělanosti, provokovat divadlem svobodu myšlenky a tím svobodu lidskosti a lidí.

Sílu divadla jsem poznal kdysi v německé Jihlavě v dětských letech a ve čtrnácti jsem dostal první velkou roli v Raupachově hře Mlynář a jeho dítě. Od té doby přes všechny strasti, obtíže, ideály nalezené a ztracené a nikdy už nenalezené, dělám divadlo dále a vnucuji je druhým. Protože věřím v jeho moc, horuji pro ně, bez kličkování, pravdivě, s hořkostí i s nadšením. A tak na své pouti divadelním světem z jihlavského Klicpery, Klub přátel umění, přes plzeňského Mošnu, mariánskolázeňské DLT jsem zakotvil v Karlových Varech.

Historie amatérského divadla v Karlových Varech sahá do první republiky, do roku 1935. Je poznamenána Sokolem, Sportovním klubem Slavia, Svazem čs. mládeže socialistické a jmény Maret, Trousil, Roubal, Klepetář, Neustupný. Hrál se ve Slovanské besedě v dnešní Jaltské ulici. A šestkrát za rok v Městském divadle, kde jinak hrálo německé divadlo. Okupace českého pohraničí nacisty umlčela český jazyk na karlovarských jevištích až do roku 1945, kdy se ochotnická činnost znovu formuje

v Dramatické jednotě Tyl, a zahajuje 18. 11. 1945 Stroupežnického veselohrou Mikuláš Dačický z Heslova. Pohybem obyvatelstva, osídlováním pohraničí soubory rychle vznikají a rychle zanikají. Tak zanikla i Dramatická jednotna Tyl a vznikají soubory nové a nakonec zůstávají jen ty, které byly postaveny na solidní základnu. Jedním z nich je úspěšný studentský soubor Štycháček, vedený prof. V. Bartůňkem, který později přijímá jméno Divadélko KAPSA a vypracoval se k jednomu z významných míst mezi divadly malých forem.

Takřka osm let práce má za sebou další divadelní soubor Divadelní studio D 3 v Karlových Varech. Činnost zahájilo inscenací poetického díla J. Seiferta Píseň o Viktorce. Úspěšnou na této scéně byla hra L. Candoniho Prání sobotního večera. Následovala Čapková Matka v neobvyklém režijním pojetí, a snad proto velmi úspěšná. S dětským divákem se Divadelní studio setkalo v pohádkách Princezna Lipový květ, Zlatovláska, Pohádka o Honzovi. Dalším úspěchem byla hra Pierra Gascara Ztracené kroky. Poslední inscenací byla pohádka J. Zeyera Radúz a Mahulena (viz přípojený snímek). V současné době má soubor nastudovanou komedii Kapka medu, kterou bohužel nemá kde hrát. Celkově možno mluvit o úspěšné bilanci s dobrými uměleckými výsledky.

A možno doložit, že s podivem. Proč, hned vysvětlím. Kdo pečlivě sleduje práci Divadelního studia D 3 v Karlových Varech a jeho umělecký růst za otřesných podmínek, musí se hluboce poklonit jeho výsledkům a politovat soubor. Ze zkušeností vím a jsem přesvědčen, že by žádný režisér za takových podmínek nepracoval. Že by žádný režisér po zkouškách v malé zkušebně bez ověření několika zkouškami na jevišti premiéru nepustil. Náš soubor tuto skutečnost musí riskovat stále. Bez kostýmní zkoušky, bez dekorační zkoušky, bez osvětlovací zkoušky. Prostě to vyjde, nebo nevyjde. Zatím to vždycky vyšlo. Ovšem nikdo na světě neocenil to nervové vypětí. A tak Divadelnímu studiu D 3 nezbyvá, než závidět těm souborům, které od počátku mají možnost zkoušet na jevišti, mít svou klubovnu, bohatého zřizovatele, který vytváří finanční zázemí a tím naplňuje soubor klidem, tak nutným k umělecké práci. Opravdu, závidíme a divíme se, když si některé soubory neváží výhod, které mají. Závidíme osm dlouhých let, osm hubených let a přes všechny útrapy přece let plodných.

Na předměstí Karlových Var žije ve Staré Roli dobrý amatérský soubor, vedený J. Flídrovou. Hrají v pěkném kulturním domě na velkém jevišti, mají kde zkoušet, prostě výborné podmínky, ale v poslední době mliží. Je to ona známá nemoc ochotnických souborů, kdy se dostavuje únava a není nic, co by soubor vyrušilo, probudilo, co by dalo impuls k poznání, že není nutno jen spát, ale že je zapotřebí se probouzet a vítat nová jitra s novým sluncem, které dovede na práci vesele posvítit. Z podobné letargie se probudil nejdecký soubor Jirásek, který probuzení z okovů noci oslavil provedením Hrubínovy hry Oldřich a Božena v režii Fr. Bydžovského. A z blanického spánku se probudil Divadelní klub v Ostrově a veze na scénu Těžkou Barboru V a W za režijního tlačení Radka Hradeckého. Probouzí se soubor v Nových Hamrech, vedený obětavým režisérem Ježkem. Pracují soubory v Sadově, v Březové, v Brložci, v Nejdku dětský soubor vedený učitelkou Jandovou, v Jáchymově se zrodil estrádní soubor vedený výborným pracovníkem J. Němečkem. V Karlových Varech se představil Macharovou Magdalénou velmi úspěšně Poetický soubor Riziko. Pracuje dětský soubor v Olšovcích Vratech, Estrádní soubor OB Masky v Hájku a Soubor Elektrosvit v Bohatčích. A nakonec je třeba zachovat tichou vzpomínku dobrému souboru v Toužimi, který odešel s blanickými rytíři do Blaníka spát a zdá se, že ani těžká doba je z Blaníku nevytláká. Má krásné divadlo, vynikající podmínky, ale není svatého Václava, který by sedl na kůň a vedl soubor do boje. Opravdu škoda, protože je za co bojovat.

MILOŠ HONSA

Žiju v naivní představě, že mé Průhledy někdo čte. Myslím si, že tak vedu se čtenářem jakýs pomyslný dialog, který je užitečný k tomu, abychom se poznali, abychom si postěžovali a promluvili si o světě vůbec. Tato naivní představa mne ovšem někdy opouští, zvláště když zjistím, že to, co bylo napsáno před třemi měsíci, zahrála kulisa času do úplně jiného kontextu. Vlastně jsem přišel na to, že u nás žijeme tak krátkodobou dobu, že údobí dvou tří měsíců již po několik let přináší zvraty, které se jinde dějí za celé desetiletí. Ano, je to dobrodružství žít v této zemi, jenže, jak by řekl satirik, kdo to má pořád vydržet? Zkrátka doba je nepřehledná a smysl Průhledů chtěl být původně spíše ve vyjasňování určitých otázek, v **prohlédání** určitých událostí. Uznějte sami, kdo dnes může „prohlédnout“, co bude za týden, neřku-li za dva měsíce, kdy asi vyjde toto číslo... Zdráhám se tedy napsat obvyklé Průhledy, protože sám žiju ze dne na den, zprávami, které zaslechnu, vlastním výkladem toho, co si přečtu v novinách, nebo „co se mi donese“. Holt, žijeme dobu, v níž se sotva co zrodí velkého a trvalého, neboť při té neustálé, denní devalvací a proměně hodnot člověk spíš jen tak paběrkuje, téká od věci k věci... Sotva kdo se odhodlá k velké a rozsáhlé práci, je obtížné dělat noviny, neřku-li závěry na léta dopředu. Možná se mýlím, možná právě překlenutí utilitárního dne pomáhá žít většími celky, nevím. Přiznávám se, že dnešní úvahy mi diktuje neurovaný, neprůhledný čas, kdy nemám nejmenší chuť odtažitě mudrcovat o divadle, kdy naopak přemýšlím o různých věcech, jen tak, jak mi přijdou pod ruku. Přemýšlím o smyslu umění — po kolikáté už! —, přemýšlím o tvůrcích, jejichž dílo přežilo svou dobu (Chaplin), uvažuji o mém vlastním životě, o tom, kudy jsme to vlastně šli, že jsme došli — žel — právě sem? Zkrátka v této tékové a neurované podobě budou analogické i dnešní Průhledy. Rozdělím je na několik kapitol.

I. Klást otázky nebo dávat odpovědi?

Vzpomínáte si jistě na Ibsena, o tom se u nás říkávalo, že klade otázky své době, že nezná odpovědi... Ti „politicky vzdělanější“ říkali, že odpovědi ani nemohl znát, protože byl omezen úrovní své vlastní třídy, k níž patřil... No prosím...! Jen v dobách, jako jsou naše, si člověk nějak podvědomě stejně klade otázku smyslu své práce a především smyslu umění. Generálně soudím, že v této nesmyslné době má umění větší sílu, než mnoho jiných

věcí, mnohdy je to právě umění, které pomáhá člověku najít to podstatné a nehynoucí ve světě. Jenže je tu ten příklad, starý příklad Ibsenův. Má umění jen klást otázky, nebo na ně odpovídat? Není receptu na lidský život, ani na uměleckou tvorbu. Přesto jsem si zatrhl v mladém Američanovi Albeem jednu zvláště zajímavou pasáž: „Nedomnívám se, že úkolem spisovatele je dávat odpovědi na otázky, na které není odpovědi. Odpovědností spisovatele je být jakýmsi dábelským kritikem moderní společnosti, předvádět svět a ty, kteří v něm žijí, tak, jak je vidí, a prohlašovat — Tohle je svět jaký je. Nelíbí se vám? Je na vás, abyste ho změnili způsobem, který považujete za nezbytný.“

Souhlasím. Ale mrazí mne při pomýšlení, že existují otázky, na něž není odpovědi!

II. Opožděně k Chaplinovu výročí

Svou knížku pamětí, která svého času u nás vyšla, končí Charles Chaplin touto větou: „Tak šťasten občas sedávám při západu slunce na naší terase, hledím přes širý zelený trávník na vzdálené jezero a za jezero na uklidňující hory, nemyslím v takové náladě na nic a vychnutávám jejich velkolepý klid.“

A tady je tečka za vzpomínáním velkého kumštýře, jemuž bylo 16. dubna 1969 přesně osmdesát let. Věru požeňnaný věk! Vím, že s touhle notickou jsem měl přijít mnohem dříve. Jenže, jak už jsem řekl, člověk žije utilitárně, událostmi, které nás obklopují, a já právě v den, kdy píšu tyto Průhledy (je 16. dubna), mám před sebou pozvánku, v níž si mne Český filmový ústav dovoluje pozvat na slavnostní večer Charlese S. Chaplina v den jeho... atd. Bude promítán film Světla velkoměsta. Kino Ponrepo, Letohradská 2, Praha Letná.

Myslím na tohoto velkého tvůrce. Nedávno jsem vedl právě o Chaplinovi rozhovor s Miroslavem Horníčkem a přišel jsem na to, jak různě Chaplina vidíme. Nikoli snad estetiky či jak. Pan Horníček mi vyprávěl, jak bylo celé jeho dětství poznamenáno Chaplinem a Fairbanksem. Je tedy Chaplin jakousi přímou a živou součástí jeho dětství, dospívání a celého života. Já jsem Chaplina poznal až někdy po válce, vlastně jako historii, jako hotovou velkost. A proto se mi zdá, že je svým způsobem jedním z posledních velkých nikoli moderní doby, ale staré doby, kdy bylo možné ještě vidět diktátory tak, jak on je viděl, kdy do grotesky nezasažovala moderní technika se svou civilizační mašinerií, kdy bylo krásné být sentimentální a kdy svět nebyl rozdělen tak

šleňe a nesmyslně na politické bloky. Byla to doba, kdy se teprve náš přítomný čas rodil. Tento přístup jistě podmiňuje jiný pohled na Chaplina, aniž mu cokoli ubírá z jeho velkoleposti.

Právě před čtyřiceti lety napsal Karel Teige překrásnou studii o Chaplinovi, kterou končí větou: „(Chaplin) Pozorně studuje život světa ve všech jeho podobách, chtěl by poznati i onu „novou fázi života“, která se zrodila v revolučním Rusku; Chaplin, družný a osamocený člověk, syn staré Evropy, tak ztracený a cizí v prostředí bursovní a miliardářské Ameriky, v evropských městech naslouchá horečnému tepu srdce světa.“

Kdybych měl říci, proč mám právě dnes tak rád Chaplina, pak pro jeho smutek, nikoli pro legraci, pro ten smutek osamoceného člověka, neboť to je pocit, který ve mém zoufalém opuštění uprostřed moderního světa dnes prožívá velká část slušných lidí tohoto národa.

Uvedenou studii počíná Teige větou z Chaplina: „Kdo kráčí po provaze, může mít těžiště jen v sobě.“ Necht je mi dovoleno aktualizovat tuto myšlenku — neboť také my kráčíme po provaze a nemáme jinde těžiště než sami v sobě.

Když je mi moc smutno, myslívám si na lidi jako je Chaplin a jsem rád, že jsem alespoň kousíčkem svého života žil v jeho době, spolu s ním, byť na dálku, i když on o tom neví — Neboť co malovněrnému zbývá, ne-li **představa**: byli a jsou na světě lidé, kteří snad přece jen přišli na to, jak v tomto světě plněm nejistot alespoň nějaké jistoty uchovat.

III. O smyslu života

Možná, že bych měl napsat o některých nových inscenacích, o nových hrách (Jariš, Klíma atd.), o vystoupení jugoslávského divadla Ateliér 212 v Divadle za branou, ale necht je mi prominuto, snad příště, dnes nemohu. Myslím na něco úplně jiného. Chodím kolem knih, které jsem kdysi četl, a hledám v nich zatržené myšlenky. A tu se mi dostává do rukou jakýsi pořad, který vysílá Třetí program rozhlasu v cyklu Antická knihovna. Jsou to výroky moudrých na téma „o smyslu života“. Myslím, že je nám souzeno nikdy se nedovědět, co je smyslem života, ale právě proto v dobách krizových, nejistých a kolísavých, utíkáme se k tomu tématu znovu a znovu, jako kdyby právě ono mělo být nějakým všelékem. Fakt je ten, že když si čtete ty věty napsané před tisíciletími, máte dva základní pocity: za prvé — na události příliš aktuální a příliš žhavé je nutno se dívat z nadhledu, nepodléhat jim, nenechat se

jími vláčet. A za druhé — vlastně už tu všechno bylo, všechny nemravnosti, války, zlo a násilí vymýšlí člověk proti člověku od zrodu lidstva, jenom míra civilizační vyspělosti je vodítkem forem, jimiž se tato neřádstva provádějí. Neboť člověku není větším nepřítelem než člověk.

Leč dovolte mi alespoň několik moudrostí připomenout:

Plinius: O každém dni pronáší soud teprve den následující, ale jenom poslední činí tak o všech, a proto nelze žádnému z nich věřit. Dodejme, že se dobře nevyrovnávají se zly i při stejném počtu a žádná radost nedovede vyvážit ani nejmenšího žalu.

Cicero: I když pokolení budoucích lidí bude chtít potomkům uchovat slavné jméno někoho z nás, přece nemůžeme usilovat o slávu, která nepřetržává bezmála ani den, natož věčnost. Vždyť ti, kteří se narodí po nás, si dopodrobna nezapamatují ani události jednoho roku, který jsme prožili...

Kratés: Rozum, který řídí duši, je něco dokonale krásného a pro člověka znamenat největší dobrodiní. Na každém kroku tedy pátrej, jak bys jej zdokonalil. Dáš-li pak se jím řídit ve svém podnikání, zajistíš si vpravdě plný a šťastný život. Vyhledej tedy moudré lidi, a bude-li nutno, jdi za nimi třeba až na sám kraj světa.

Menandros: Člověk — to jméno samo o sobě je dostatečným důvodem k smutku.

Seneka: Doufej v spravedlnost, ale buď připraven i na bezpráví. Především dbej, aby ses nedal zastrašit událostmi, a zpytuj, co v které věci vězí. Poznáš, že jediné strašné, co je v nich, je náš strach. Nám, dětinským dospělým, se stává to těž, co dětem. Děti se vyděsí, spatří-li v masce ty, které milují, na něž si zvykli a s nimiž si hrají. Nejen lidem, ale i událostem musíme umět strhnout masku a odhalit jejich tvář.

Proč právě tohle tady? Byla už o tom řeč výše. Ostatně titul sám jistě mnohé napovídá — „průhledy v neprůhledné době“. A také proto a především: čím dál tím méně jaksi člověk přestává rozeznávat, kde končí „divadlo jeviště“ a kde začíná „divadlo světa“. Dokonce se obávám, že za velice drahé vstupné je nám stále více žít v divadle sice bez jeviště a bez opony, zato se špatnými herci — amatéry, jimiž jsme nechtěně my samí!

Alis Fracho

$$60 + 93 + 800 = 1400$$

Na velikonoční svátky jsem byl pozván do Vysokého nad Jizerou. Soubor, který před třemi lety oslavoval 180 let založení a nepřetržitě činnosti. A jde o činnost skutečně výjimečnou. To městečko s asi osmi sty duši je už desetiletí přirozeným kulturním a osvětovým — v dobrem slova smyslu — střediskem širokého okolí. Na zkoušky divadelního, pěveckého i hudebního souboru se scházejí ze všech okolních horských obcí, od úpatí Jizerských hor až po obce v oblasti Krkonoš. Večer na zkoušky, v noci domů, pěšky, na lyžích, jak se dá. Na velikonoční neděli připravili premiéru operety „Na tý louce zelený“. Hezké divadlo, z jehož oken uvidíte hřebeny Krkonoš, Benecko a na druhé straně Kozákov i Ještěd, vítalo diváky světelným názvem hry, před divadlem řada aut, přístavků tolik, že nešlo projít k sedadlům. A druhý den reprízovali odpoledne, aby mohli přijít z okolních vesnic. Pravda, ve hře leccos zaskřípalo v hudebním, hereckém, pěveckém partu, v souhře i v režii, na druhé straně se ukázalo několik hereckých postav (například profesor, Lola, dcera z hájovny), za které by se nemusel stydět přední amatérský soubor. Více než čtyřicet lidí na jevišti a za jevištěm, patnáct v orchestru, to zhruba to první číslo v názvu článku. Číslo 93 značí počet let jedné milé staré paní, která sama šila sukýnky tančícím dívkám. A vrchní sestra z Vysokého sanatoria pro kostní TBC ušila překrásné a vkusné kostýmy zajičků a květin, nemocná pacientka malovala ozdoby na revuálku, předseda MěstNV hrál v orchestru, tuším na trombón. Těch 800 značí počet obyvatel městečka, těch 1400 v názvu je počet vyprodaných míst na premiéru a zatím tři reprízy. Píši zatím, protože o další je už řada zájemců v okolí. Je to velmi zajímavé a milé prostředí, stejně jako lidé. Oni nechtějí hrát pro soutěže, říkají: My na to nestačíme, chceme hrát pro svou radost a pro radost těch, kteří sedí v hledišti. A přesto jsou vděční za každou radu, upřímné slovo, za každé uznání. A jejich práce, v podmínkách, které mají, uznání zasluhuje. Plně a odpovědně. A kdo to tam všechno táhne? Samozřejmě všichni hrají s radostí, s chutí, s nadšením, to je na nich vidět. Ale přece jen několik jednotlivců zaslouží pár rádek. Vezmu například manželský pár Hejralů. On elektromontážní dělník, ona zaměstnaná v sanatoriu. On režisér, herec (a výborný, hrál profesora), muzikant — dopoledne v kostele na varhany, odpoledne v divadle, vedoucí loutkářského souboru, člen pěveckého sboru, promítá v kině. A dělá v Semilech! Ona režisérka — operetu J. Beneše dělali společně — herečka, zpívá v pěveckém sboru, zpívá na kůru, prodává lístky do divadla, půjčuje knihy, je vedoucí místního kina. A vychovávají dva pěkné kluky, zapálené pro divadlo, jeden svítíl, druhý zatím tahal maketu vepřika v operetě, ale kdo ví, za pár let... A dědeček doslova „lítá“ v šatně, žil před tím, než mu zemřela žena, která desítky let v souboru napovídala — v divadle a nemůže pořád zapomenout. Ani na babičku ani na divadlo. Po představení potlesk vděčných diváků nebral konce. A ráno mi pan Hejral říkal, že vůbec nespál, že pořád uvažoval o tom, co jsme si po představení říkali, že ví, že to není dobré, jak tedy na to. Ta „kumulace“ funkcí není vedena nějakou touhou po moci ani pomyslnou slávou, ale je v ní hodně z pravých a zlatých časů zapadlých vlastenců. A to přece není málo. Hráli Zvíkovského raráška, Červený mlýn a Klipperův Ženský boj. Nevím, co chystají dál. Ale hlavně ať zůstanou u té upřímné zanícenosti k práci, které obětují zatím všechno. Možná, že jednou se dožijí zklamání, výčitek, ale všechno to, co dělali, dělají a co je ještě čeká, rozhodně stojí za to. Tak jako mně stála za to návštěva ve Vysokém.

JAROSLAV ŠINDELAR

lenka. Vavřenovi i Frybortovi jdou studia dobře, Zelenka je premiant a Špína je před propadnutím. Frybort miluje Márinku, Vavřena Lenku, která je trpěna v zazobané poněmčené rodině pana Roubínka, jehož syna Fricka Vavřena doučuje. Zelenka nemiluje nikoho, jen sebe, a Špína je nešťastně zamilován do Márinky. Studie i lásky těchto studentů by probíhaly a rozvíjely se nebo zanikaly tak, jak to u mladých lidí bývá, kdyby... Kdyby nebylo před prvním májem, kdy podle staré tradice byly pořádány studentské slavnosti — majáles. Už před rokem byly majáles zakázány a přesto, že zákaz nebyl odvolán, naopak potvrzen, rozhodli se litomyšlští studenti majáles uspořádat. Frybort s Vavřenou sepsali provolání ke studentům, že majáles budou a zorganizovali všechno tak, že majálesový průvod v čele s hudbou vyrazil do Nedošínského háje. Zúčastnili se ho nejen čeští vlastenci, ale i rodina Roubínkových, protože paní Roubínková, netuší, že Vavřena má rád Lenku, si slibovala, že tady bude ta vhodná příležitost, aby Vavřena projevils svou náklonnost její dceři Lotě. Nejen, že se tak nestalo, ale navíc poloopilý Špína vyděsil pana Roubínka zprávou, že majáles se konají vlastně nelegálně. Druhý den začalo vyšetřování a Frybort i Vavřena byli potrestáni za svou vlasteneckou horlivost karcerem. Vavřena navíc už k Roubínkům nesměl. Ale jeho láska k Lence, stejně jako Frybortova k Márince, tuto zkoušku šťastně přetrvala. Avšak ani vlastenecké cítění nebylo ve studentech zlomeno. Když v roce 1848 vypukla v Praze revoluce, ustavili studenti studentskou gardu a jeli Praze na pomoc. To už Špína mezi nimi nebyl, propadl totiž u zkoušek a odešel z Litomyšle. Setkali se s ním až na pražských barikádách, kde také položil život. Frybort a Vavřena se vrátili

do Litomyšle, když byla revoluce rozstřílena Windischgrätzovými kanóny. Vavřena aby pokračoval ve studiích a Frybort aby se svou Márinkou odjel domů, na rodnou Hanou.

Kromě činoherních dramatizací existuje Filozofská historie jako muzikál: přepsal Jaroslav Dietl, hudbu složil Zdeněk Petr, texty písní Ivo Fischer. **dr**

[67]

Jonson, Ben

VOLPONE NEBOLI LIŠÁK

(Volpone, 1606)

Komedie o pěti dějstvích. Přeložil Vladimír Vendyš. 12 m, 2 ž, kompars. Děje se v renesanci v Benátkách. Výprava: komnata, před domem na náměstí sv. Marka, pokoj, ulice, soudní síň.

Velmož Volpone (Lišák) si se svým příživníkem Moscou (Mouchou) pochvaluje, jaké už nahromadili poklady, jak byly rozumně získávány a jak je jich rozumně užíváno. Dává si zahrát od svých herců malou scénku, ale už je tu zase první návštěvník, advokát Voltore (Sup). Přináší Volponovi, který předstírá, že umírá, zlatou mísu a dostane ujištění, že je univerzálním dědicem. Po něm starý Corbaccio (Krkavec) přináší, aby se stal dědicem, měšec dukátů a přinese prý i svou závěť ve prospěch Volpona, pak Corvino (Vrána) nese zas skvělou perlu, a každému Mosca slibuje, že bude hlavním dědicem. Mosca líčí pánovi krásu Corvinoovy ženy a ten se rozhodne, že ji musí vidět. Přestojí se za šarlátánou, pod Corvinovými okny vychvaluje své dryáky a uvidí tak i Corvinovu spanilou Celii. Mosca namluví Corvinovi, aby ji ve vlastním zájmu hned poslal k umírajícímu. Corvino ji tam dovleče a chlípny Volpone hned

počátek XI. století. V prozaickém dialogu veršované lyrické pasáže a písně.

Přišel jsem do Čech, aby se nenarodilo dítě, říká císařův vyslanec, kněz Guntr, v první replice hry. Přijel se svým podezřelým doprovodem na Oldřichův hrad, aby zabránil narození dítěte, jež Oldřich očekává se svou druhou ženou Boženou. Oldřichův bratr, slabošský kníže Jaromír, zůstane bez potomstva, Oldřichova první žena, císařova neteř Juta, je neplodná. Manželství s Boženou císař neuznává, nechce, aby dalo Čechům dědice. Když Guntr nemůže proti Oldřichovi získat Jutu, která stále ještě svého muže miluje, pokouší se přimět k jednání Jaromíra. Oldřich Jaromírovy domluvy ostře odmítá. Je připraven Boženu chránit, neboť jen dědic může oslabit císařův vliv v zemi a může být zárukou její nezávislosti. Guntr připravuje krajní řešení — Oldřichovu vraždu. Pod hrozbami získává pro ni hradního kaplana, dávného druha Oldřichových nevázaných dobrodružství. Zaplete do příprav i posledního Vršovce Kochana, spoléhaje na jeho rodovou nenávist k Přemyslovcům. Vražda se nezdaří, osudný šíp zasahuje kaplana. Chycený vrah označuje za strážce spiknutí Jaromíra. Tak totiž před ním Guntr záměrně oslovoval Kochana. Oldřichův hněv je nesmírný. Naposledy odmítá nešťastnou Jutu, začíná spiklence a krutě trestá Jaromíra, i když ví o jeho neúčasti na vraždě. Nechává jej oslepit a sám se prohlašuje knížetem. Jutu vrací císaři, jen Guntra si ponechává zatím u sebe, dokud Božena neporodí. — Až přijde čas, půjdeš a řekneš císaři: Dítě se narodilo. Je to syn.

Hra o ideji svobody národa. Pokud vyspělé soubory nezapomínají pečovat o kultivovanou deklamaci básnického textu, mohou hru inscenovat úspěšně. **e**

[56]

Christie, Agatha

DESET MALÝCH ČERNOUŠKŮ

(Ten little niggers, 1943)

Detektivní hra o třech dějstvích. Přeložila Alena Bernášková. 8 m, 3 ž. Výprava: společenský pokoj domu na Černošském ostrově, velmi moderní, přepychově zařízený. Doba: současná, civil.

V přepychové vile na jinak pustém ostrově se schází společnost, která sem byla pozvána a zčásti získána do služeb neznámými manžely Namyovými. Jde o deset velmi různorodých lidí: sluha, služebná, sekretářka, starý soudce, lékař, bývalý policejní inspektor, generál, kapitán koloniálního vojska, hubatý mladík a stará panna. Při první večeri jsou všichni přítomní obviněni z vražd hlasem z gramofonové desky, kterou z příkazu Namyových pustí sluha, aniž by tušil, co je na ní nahráno. V následujícím čase začne jeden po druhém umírat násilnou smrtí a navíc se tak děje způsobem shodným s říkankou o deseti malých černoušcích. Při každé smrti se rozbije a zmizí jedna z figurek deseti černoušek, které stojí na římse krbu. Situace je velmi napínavá, protože se ještě přes první noc zhorší natolik počasí, že vylučuje příjezd lodí, která jinak pravidelně ráno dováží potraviny. Jeden okamžik je dokonce přerušena dodávka elektrického proudu. V této tísnivé atmosféře kdosi neznámý vraždí jednoho člena společnosti za druhým. Zbylí se začínají navzájem podezřívát, až nakonec zůstanou jen dva a každý je přesvědčen o druhém, že je vrahem. Záhada se nakonec vyřeší a vrah, který se řídil dětskou ří-

kankou, je odhalen. Hra plná napětí končí happy endem.

Agatha Christie (nar. 1891), světoznámá anglická spisovatelka detektivních románů, jichž napsala asi sedmdesát. Vedle Deseti malých černoušek jsou známy divadelní detektivky Past na myši a Ne-očekávaný host. Autorka vytvořila slavnou postavu belgického detektiva Hercula Poirota.

Deset malých černoušek je zručně napsaná divadelní detektivka, těžící z navození atmosféry a ze soustředění zajímavých lidských typů. Vhodná pro zkušenější amatérské soubory. **Ko**

[57]

Christie, Agatha

PAST NA MYŠI

(The mousetrap, 1952)

Detektivní hra o dvou dějstvích. Přeložil Jaroslav Chuchvalec. 5 m, 3 ž. Výprava: velká hala pensionu. Doba: současná, civil.

V Londýně byla zavražděna žena neznámým pachatelem, jehož popis hlásí radio umístěné v hale pensionu manželů Ralstonových. Tento pension se právě dnes otevírá a majitelé očekávají první hosty. Nejdříve přichází mladík vydávající se za architekta, potom starší nevrlá paní Boylová a major armády, a konečně slečna Casewellová. Venku je nevlídná a začíná zuřit sněhová bouře. Ne-očekávaně se dostavuje další host, muž, jehož auto uvázlo ne-daleko v závěji. Do pensionu volá policie, že tam posílá inspektora, ten přijíždí na lyžích a a vysvětlí společnosti, že jde o policejní ochranu v souvislosti se včerejší vraždou v Londýně. Zavražděná žena byla totiž spolu se svým manželem odsouzena před několika lety pro špatné zacházení se sirotky, kteří jí byli

svěření do výchovy. Jedno z dětí tehdy zemřelo pro trvalé špatné zacházení. Muž ve vězení zemřel, žena byla propuštěna a včera byla v Londýně zavražděna. Na místě činu byl zápisník s adresou zavražděné ženy a s adresou pensionu, v němž se společnost právě nachází. Mimo to bylo u těchto adres napsáno: „Tři slepé myši“ a na těle zavražděné byl lístek: „To je první“ s notací melodie písničky o třech slepých myších. Inspektor chce tedy vědět, kdo z přítomných měl něco společného se záležitostmi sirotků. Všichni tvrdí, že o věci nic nevědí, i když později vyjde najevo, že paní Boylová byla přísedící soudu, který tehdy sirotky umístil do rodiny surovců, a majitelka pensionu že byla učitelkou ve škole, kterou osiřelé děti navštěvovaly. Navíc někdo přerušil telefonické spojení a pension je zcela odříznut od okolního světa. Napětí vrcholí, když je nenadále zavražděna bývalá přísedící paní Boylová. Všichni přítomní se začínají vzájemně podezřívat a inspektor usilovně pátrá po možné třetí oběti a inscenuje rekonstrukci toho, co ten který ze společnosti dělal v době před vraždou paní Boylové. V průběhu této rekonstrukce je vrah překvapivě odhalen.

Past na myši je dobře konstruovaná divadelní detektivka, opět výborně využívající atmosféry odloučené společnosti. Vhodná pro zkušenější amatérské soubory. **Ko**

[58]

Ibsen, Henrik

OPORY SPOLEČNOSTI

(Samfundets Støtter, 1875 — 1877)

Hra o čtyřech jednáních. Přeložil Jan Rak. 10 m, 9 ž, kompars. Výprava: pokoj do zahrady. Doba děje: sedmdesátá léta minulého století

Mlýn byl odjakživa svobodná usedlost a jeho majitel měl pouze jednu povinnost vůči vrchnosti — v kteroukoli dobu ji provázet k lesnímu zámečku s rozsvícenou lucernou. Protože má právě na panství přijet mladá kněžna, jeho nová majitelka, připravuje jí vrchní přivítání. Mlynář odmítne účast, neboť vede s vrchním spor o starou lípu, symbol starých svobodných časů. Vrchní se mu pomstí a když se z uvítacího ceremoniálu stane fraška, žaluje na mlynáře. To vzbudí v mladé kněžně, zvyklé jen na shrbená záda, zvědavost a vyzve mlynáře, aby ji podle své povinnosti vyprovodil s lucernou k zámečku. Cestou voňavým letním lesem přemlouvá půvabná kněžna mlynáře, aby s ní odešel do města, kde může být poddanému lidu prospěšnější. Mlynář málem podléhá, ale v kritickém okamžiku příběhu Klásková, žena jednoho z místních muzikantů, se zprávou, že vrchní chce se svými pacholky porazit starobylou lípu. Mlynář obviní kněžnu, že o úkladu vrchního věděla a proto že ho vylákala pryč. Nedbá její obhajoby a jde bránit lípu. Přichází právě včas. Na jeho stranu se staví Klásková, sekerník Braha i učitelský mládenec Zajíček, který chtěl paní kněžnu poníženě žádat o lepší místo. Lípa je zachráněna a spolu s ní Hanička, která běžela za mlynářem do lesa a skryla se v lípě. Na důkaz toho, že o úkladu vrchního nevěděla, přizná kněžna mlynářovi právo na lípu a lucernu rozbíjí. — Vedle této hlavní dějové linie proplétá se mlynářovým příběhem linie vesnických muzikantů a dvou vodníků, Michala, zamilovaného do Haničky, a starého vodnického mrzouta Ivana. **dr**

[65]

Jirásek, Alois

PAN JOHANES

(1909)

Hra o čtyřech dějstvích. 17 m, 6 ž, kompars. Výprava: krajina v Krkonoších, lesní dolina, krčma, selský dvůr. Doba děje: pohádková — lidové podkrkonošské prostředí 17. stol.

Potulný student Tomáš hledá v pustých krkonošských horách nešťastnou princeznu Kačenku, jejíž vojsko bylo poraženo a která prchá ze zajetí do svého nedobytného hradu v tajemném koutě Kačenčiných hor. Jejich vládce, všemocný a zlý duch Rýbrcouli (pan Johanes) se přidá na stranu jejích nepřátel. Kačenku vezmou v ochranu prostí lidé, kořenářka, krajánek, horník, krejčí — a spolu s Tomášem jí pomáhají dostat se z hor, v nichž vládne pan Johanes. Dojde ke třem střetnutím, než se podaří princeznu — alegorizovanou svobodu národa, šťastně dostat do úkrytu. Pan Johanes, ztělesnění všech nepřátelských sil naší samostatnosti, se však nevzdává a vyhrožuje novými úklady. Hra končí výzvou k sjednocení národních sil — jedině záruce svobody. **ži**

[66]

Jirásek, Alois

FILOSOFSKÁ HISTORIE

(Próza z r. 1878)

Činoherní dramatizace: Horák-Rybínová. 11 m, 5 ž, kompars. Výprava: studentský pokoj, litomyšlské náměstí, aula vysokého učení, Nedošinský háj, hospoda u Přenců, pražská barikáda. Doba děje: v Litomyšli roku 1847 a 1848.

U slečny Elis bydlí čtyři filosofové: Vavřena, Frybort, Špína a Ze-

Alenkou student Jan. A právě když se Alenka s Janem políbí, pozoruje je purkrabí, který slídil okolo. Tím je osud Alenky v očích purkrabího zpečetěn. Na nic už nečeká a jde připravit svou pomstu. Ale ještě někdo slídí kolem myslivny. Je to mladý král, který hledá Jíru, ale než stačí odejít, přichází zase purkrabí, tentokrát na rozkaz mistra Purkarta hledat mladého krále, aby ho zavedl na Jívnu. Purkrabí krále nezná a tak místo krále vede na Jívnu studenta Jana, kterému král dovolil, aby se za něj vydával až k jíven-ské bráně. Král se totiž nechce vzdát lovu a Jan chce zase potrestat purkrabího za jeho neoprávněnou zášť vůči Alence. Zatím co král s Jírou loví v křivoklátských lesích, marně vysvětluje student Jan purkrabímu na Jívně, že není králem. Purkrabí nevěří a žádá, aby Alenka, kterou přivedl na Jívnu s sebou, byla potrestána. Jan souhlasí a nechá přinést trestnou kolébku. Ale neodsoudí k trestu Alenku, ale purkrabího a jeho hospodyní Margretu. A rozsudek je potvrzen i králem, který se právě vrátil z lovu. Záměna obou se vysvětlí a po vykonání trestu musí purkrabí i Margreta z Jívny. **dr**

[63]

Jirásek, Alois

OTEC

(1894)

Drama o třech dějstvích. 10 m, 3 ž, kompars. Výprava: před statkem, světnice, dvůr statku. Doba děje: koncem minulého století ve východních Čechách.

Rod sedláka Divíška vlastnil kdysi statek, na kterém nyní hospodaří Kopecký. Lakotný Divíšek chce získat statek zpět a používá k tomu všech prostředků. Jeho chamtivost a touha po majetku

ho zavedou až tak daleko, že posílá svoji dceru — přes její odpor — do kláštera a svého mladšího syna Jana nutí, aby šel do semináře. Pokrytecky mluví o tom, že ho zaslíbil Bohu, ve skutečnosti mu jde o to, aby nemusel majetek dělit mezi děti a celý jej jednou odkázal staršímu synovi — primitivnímu Bobešovi. Naproti tomu Kopecký nelituje žádných obětí, jen aby svým dětem dopřál nejen vzdělání, ale i bezstarostné mládí. Jinak dosti lehkomyšlný Kopecký se dostane do finanční tísně, Divíšek toho využije, koupí jeho směnku a donutí ho statek v dražbě prodat. Jeho dlouholetý sen se uskutečňuje — má vstoupit znovu do statku svého rodu. V tuto chvíli se jeho plány začínají hroutit. Bobeš je zabit ve rvačce se synem Kopeckého. Mladší syn Jan, který dlouho nemohl najít dost sil, aby se vzepřel tyranským požadavkům svého otce, nyní odmítá poslušnost. Nezapomene místo svého bratra, půjde do semináře, ačkoliv ho otec nyní dokonce prosí, aby to nedělal. Důvodem jeho jednání je láska k dceři Kopeckého Anně, které otec dříve bránil a která teď — po zabití Bobeše Anniným bratrem — nemůže dojít naplnění. A tak otec Kopecký získal sice majetek, ale zůstává sám. **ši**

[64]

Jirásek, Alois

LUCERNA

(1905)

Hra o čtyřech dějstvích. 15 m, 5 ž, kompars. Výprava: světnice ve mlýně, síň na zámku, před mlýnem, lesní palouk, terasa lesního zámečku. Doba děje: rokoko.

Ve starém mlýně žije mladý mlýnář Libor se svou babičkou a schovankou, sirotkem Haničkou. **46**

v menším norském přístavním městě.

V domě konsula Bernicka sedí dámská společnost a probírá místní klepy. Povídá se o bratru konsulovy ženy Johanovi, který před časem odjel údajně pro různé malverzace do Ameriky a za ním tam jela také jeho nevlastní sestra Lona. Konsul oznamuje, že došlo k dohodě o výstavbě železnice do zdejšího města. Z přístavu přicházejí cestující z americké lodi a mezi nimi Lona a Johan, což způsobí zděšení. Ukazuje se totiž, že to byl tehdy konsul Bernick, který měl pletky s Dininou matkou, a i ty finanční malverzace, které pak na sebe vzal Johan a odjel do Ameriky. Teď se konsul bojí o svůj majetek a o své postavení. Ale Johan slíbil mlčet. Proti konsulovu plánu stavby železnice se vzdává odpor, je viněn ze spekulace. Zatím se Johan smluvil s Dinou, která po matčině smrti žije v konsulově domě, že ona s ním odjede do Ameriky. Loď Aune musí z rozkazu konsulova přednostně opravit jeho loď a na řádnou opravu americké lodi, která má krátký termín k odplutí, již není čas. Konsul odjezd této lodi přesto neodsouvá, neboť s ní se vrací do Ameriky i Johan. Zatím se konsulovi podařilo rozptýlit podezření ze spekulace se železničními pozemky. Nic mu nevádí, když se Lona, která do toho vidí, pozastavuje nad takovými oporami společnosti, jako je konsul. Přípravuje se slavnost k počtu konsula Bernicka. Ještě před odjezdem se přichází Johan rozloučit a Dina se rozhodne jet s ním, přestože je zde zasnoubena. Chce jet jako jeho žena do svobodného světa, pryč odtud, ze společnosti přetvářky. Konsulův syn Olaf utekl na americkou loď, chce také se strýcem Johanem. Ten však se v poslední chvíli rozhodne jet **43** lodí konsulovou. Nešťastná Ola-

fova matka se vypraví za synem na moře a s pomocí loďaře Auneho ho dostanou zpět a loď na příkaz Auneův se vrátí do přístavu, aby byla důkladně opravena. Zatím se shromáždí dav, aby holdoval konsulovi. Ale ten přiznává své dosavadní sobectví a touhu po moci a neskrývá se ani tím, že skoupil železniční pozemky. Navrhuje vytvoření volně přístupné akciové společnosti. Také v jeho rodině se teď rozjasnilo, neboť lež a přetvářka byla odhalena.

Henrik Ibsen (1828—1906), norský dramatik, jeden ze zakladatelů moderního divadla. Těžiště jeho tvorby je v dramatech sociálně kritických, z prostředí malého města. Vedle zde uváděných kriticko-realistických (nikoliv naturalistických) napsal zvl. ještě drama Hedda Gablerová, Stavitel Solnes a Peer Gynt. **kr**

[59]

Ibsen, Henrik

DOMOV LOUTEK

(Nora, Et Dukkehjem 1878—9)

Hra o třech dějstvích. Přeložil Jan Rak a Karel Kraus. 4 m, 4 ž, 3 malé děti. Výprava: měšťanský pokoj. Děje se v norském městě v sedmdesátých letech minulého století.

Nora, mladá žena nastávajícího bankovního ředitele Helmera, neudrží peníze. Je to bezstarostná matka tří dětí a pro manžela okrasa jeho domu. Helmer chce při nástupu v bance mezi jinými úpravami též propustit Krogstada. Od toho si vypůjčila před časem Nora peníze, aby mohla dovést manžela do Itálie k vyléčení zákeřné choroby. A dluh měsíčně splácí. Na dlužní úpis však podepsala svého, tehdy již zemřelého otce. Tím teď Krogstad hrozí a nutí Noru, aby se za

něho u manžela přimluvil. Jsou vánoce. Nora se připravuje na domácí ples u známých. Helmer posílá, přes přimluvy Nořiny, Krogstadovi výpověď. Ten přijde za Norou a dohání ji k zoufalství. Oznamuje jí, že všechno píše v dopise Helmerovi. Nora ve snaze upoutat svého manžela, aby si nešel pro dopisy do schránky, kde je také Krogstadův dopis, zkouší na zítřejší ples tarantelu. Nora se nesvěří se svou bolestí ani doktoru Rankovi, těžce nemocnému příteli rodiny, který jí miluje a jistě by jí pomohl, jen své přítelkyni, paní Lindové. Když jsou Helmerovi na plesu, pozve si paní Lindová Krogstada, svého starého nápadníka. Ale nežádá na něm, aby vzal dopis, který je dosud ve schránce, zpět, domnívá se, že je nutno, aby si manželé mezi sebou vyjasnili základní věci. Doktor Rank se před svou smrtí loučí. Krogstadův dopis rozčílí Helmera a vyčítá pánovitě Noře její chybu. Dochází nový dopis. V něm Krogstad vrací dlužní úpis. Teď je Helmer zas celý šťastný. Jeho úspěšná kariéra nebude narušena. Ne tak Nora. Odejde z tohoto domu, kde byla jen loutkou. **kr**

[60]

Ibsen, Henrik

DIVOKÁ KACHNA

(Vildanden, 1884)

Hra o pěti dějstvích. Přeložil Břetislav Mencák. 12 m, 3 ž, malý kompars. Výprava: bohatě zařízená pracovna velkoobchodníka, ateliér fotografa. Děje se na menším norském městě v osmdesátých letech minulého století.

Velkoobchodník Werle pořádá slavnost na počest svého syna Gregerse, který žije odloučen od rodiny ve vzdáleném otcově podniku. Gregers se tu po letech se-

tkává s kamarádem Hjalmarem Ekdalem, fotografem, a dozvídá se, že je ženat s Ginou, která bývala otcovou hospodyní, a také to, že otec podporuje Hjalmarova starého otce, poručíka, který býval jeho společníkem ve firmě. Zemřelá matka informovala Gregerse o některých skutečnostech, a Gregers, fanatik pravdy, se teď rozhodne, že se s otcem zcela rozejde a všem lidem zjeví pravdu. Hjalmar je hýčkaný slaboch, žijící v představě, že je geniálním vynálezcem. Veškerá práce a starost o domácnost leží na Gině, které už také pomáhá čtrnáctiletá dcera Hedvika, silně krátkozraká. V Hjalmarově domácnosti žije i otec, poručík Ekdal, svého času odsouzený pro spekulace. Teď se sem do volného pokoje nastěhovává Gregers, který chce začít svou vysvětlovací akci u Hjalmara. Továrník Werle se marně pokouší získat ho k návratu domů. Sám teď odchází dožit na venkov, je před oslepnutím. Poručík Ekdalovi ustanovuje ještě měsíční důchod, který má přejít po jeho smrti na Hedviku. Gregers vidí spojitosti, že otec se snaží napravit své hříchy a vykreslí to Hjalmarovi tak, že se Hjalmar rozhodne opustit rodinu. Hedviku od sebe teď odhání. Ta chce, na znamení své lásky k němu, utratit i svou milovanou divokou kachnu, ale když slyší dále otcovy nenávistné řeči, vezme dědečkovu bambitku a zastřelí se, zrovna když Hjalmar už začíná chápat její velkou oběť a zase jí má rád.

Hra o absolutní pravdě, jejímž odhalením ve složitě lidské společnosti lze natropit víc zla než užítku. Jen pro vyspělé soubory, jako ostatně všechny Ibsenovy hry. **kr**

[61]

Jirásek, Alois

VOJNARKA

(1890)

Drama o čtyřech dějstvích. 6 m, 5 ž, 1 dítě. Výprava: dvůr statku, hospoda, selská světnice. Doba děje: 1860 na Litomyšlsku.

Madlenu provdali rodiče proti její vůli za statkáře Vojnara. Rozhodnutí rodičů, podmíněné majetkovými zájmy, narušilo čisté vztahy dvou mladých lidí — čeledína Antonína a Madleny. Antonín se dal ze zoufalství naverbovat na vojnu. Děj dramatu začíná v době, kdy se z Vojnarky stala mladá, zámožná vdova, matka malého Jenka. Jeho poručník, bratr zemřelého Vojnara, by rád Madlenu znovu výhodně provdal. Do této situace se z vojny vrací Antonín. Zpěvák a dohazovač Hruška mu zprostředkuje zaměstnání u Vojnarky, které náhodou právě zemřel čeledín. Antonín místo přijímá, chce pyšnou selku vytrestat, ale brzy se přesevěďčí, že ho nikdy nepřestala mít ráda. Stará láska znovu ožije a Madlena se rozhodne proti vůli švagra, že si Antonína vezme. Krátce před svatbou se však přesvědčí, že lehkomyšlnému Antonínovi nejde ani o ni, ani o Jenka, že se chce jen touto cestou dostat k majetku. Jejich láska končí tragickým konfliktem, kdy Madlena vykáže Antonína ze statku a on se zastřelí.

Alois Jirásek (1851—1930), spisovatel historických románů a dramatik, jehož dílo silně posilovalo národní sebevědomí za dob útlaku. Z románů: Filosofoská historie, Psohlavci, Mezi proudy, Proti všem, U nás, Bratrstvo, F. L. Věk, Temno. Z her vedle zde uváděných ještě zvláště husitská trilogie: Jan Žižka, Jan Hus, Jan Roháč. Jiráskovy hry jsou od dob svého vzniku kmenovou součástí ochotnického repertoáru. **ši**

[62]

Jirásek, Alois

KOLÉBKKA

(1891)

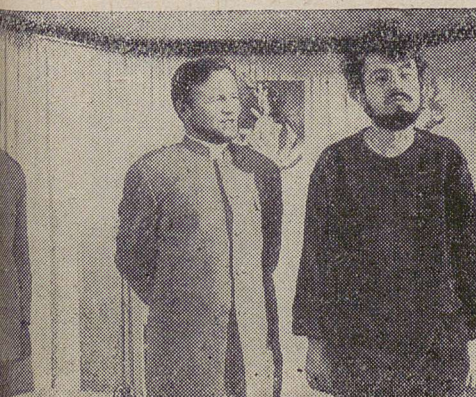
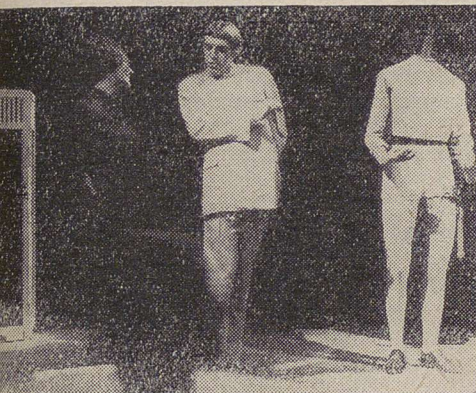
Dramatický žert o třech dějstvích. 10 m, 3 ž, kompars. Výprava: před myslivnou, síň na hradě. Doba děje: v křivoklátských lesích v létě r. 1377.

Starý polesný Jíra žije se svou sestrou Maří a vnučkou Alenou v myslivně v křivoklátských lesích. Alena je půvabná, mladá a veselá dívka, zamilovaná do studenta Jana. Ale purkrabí na Jívňě, pan Daniel z Mrákotína, podporován svou hospodyní Margretou, je velkým nepřítelem jakýchkoliv radovánek a slídí po kraji se svými pacholky, aby potrestal každého, kdo se nechce smířit s tím, že tento svět je jen slzavé údolí. Obzvlášť má spadeho na děvčata, protože podle jeho názoru všechna děvčata jsou povětrná. Vymyslí si pro ně i trest. Vytáhl starou trestnou kolébku, na níž se v minulosti trestaly povětrné ženské, a hodlá tento trest znovu zavést. Pro exemplární potrestání se mu zdá nejzralejší právě Alenka, protože, jak se domnívá, má několik nápadníků, ale také proto, že purkrabí má s polesným Jírou staré účty. Napětí mezi Jírou a purkrabím se ještě zvýší, když purkrabí vyhrožuje Alence kolébkou a starý Jíra ho s kuší v ruce od myslivny vyžene. Po útěku purkrabího přináší Jírův pomocník Dobronička zprávu, že přijel mladý král Václav IV., že ale zmizel svým průvodcům, hlavně svému suchopárnému průvodci mistru Purkartovi, v lesích a že se možná objeví v myslivně, protože je velkým milovníkem lovu a starý Jíra mu byl při této zábavě vždy dobrým pomocníkem. Zatím co se Jíra i Dobronička vydají do lesa mladého krále hledat, přichází za

POLICAJTI Z KARLSRUHE DOBYLI VYŠKOV!

Tak už je to tady, už to prasklo! Policajti nám dobývají pokojná městečka, dokonce na Hané. A k tomu ještě vůbec ne čeští policajti, ale z NSR, z Karlsruhe! To máme pěkné jaro.

Opsáno z vyškovského divadelního programu: Das Sandkorn-Kellertheater Karlsruhe [Zrnko písku — Sklepni divadlo] vzniklo v roce 1956 stejným způsobem, jakým vznikají u nás divadla malých forem. V zahradě evangelického obecního domu se sešla skupina chlapců a dívek, aby se představila stejnému mladému a revolučně smýšlejícímu publiku fraškou Hanse Sachse „Zloděj z Fün-singu“. Po tomto představení následovala řada dalších, stále úspěšnějších inscenací, z nichž jedna, inscenace kabaretních scén Otto Wiemera „Fangt mit dem Sandkorn an“, dala souboru jeho dnešní název.

V současné době má soubor 16 stálých členů, jejichž sociální složení je dost různorodé. Je zde učitelka domácího hospodářství vedle ženy z domácnosti, učitel, matematik, fyzik, technický kreslič, student práv i student medicíny, odborník v reklamě, redaktor a zase jenom žákyň. Věkový průměr se pohybuje kolem 25 let. Vedoucím souboru je pan Siegfried Kreiner.

Ve svých začátcích hrával soubor na rozličných scénách, neměl kam by hlavu složil. Teprve po šesti letech existence mu bylo umožněno hrát i na scéně Kammertheateru v Karlsruhe a zároveň mu byla povolena přestavba sklepení obecního domu na divadlo. Dnes je již soubor uznávaným tělesem nejen v Karlsruhe, ale i v celé NSR. Pravidelná je už i jeho spolupráce s profesionálním divadlem.

Repertoár, který je na scéně Sandkornu uváděn, je značně rozmanitý. Je zde zastoupena německá i světová klasika, německé i světové moderní drama. Pro ilustraci několik jmen: Hans Sachs, G. B. Shaw, Tennessee Williams, Slawomir Mrożek, Valentin Chorell, Albert Camus, Christopher Fry, Fritz Hochwälder, Jean Anouilh, John Mortimer, Fernando Arrabal, Hans Günter Michel-son.

Potud několik stručných údajů o souboru, který po úspěších před svými

domácím publikem i na řadě amatérských mezinárodních festivalů přijíždí bojovat o úspěch u českého publika.

Moje svědectví č. 1: Je to parta náramně sympatických, slušných, vzdělaných lidí, kteří mají pravý ochotnický vztah k divadlu a nesmírně se zajímají o náš život a naše divadlo. Prožil jsem s nimi pár dní. Znovu jsem si ověřil, že ochotníci si navzájem porozumí vždycky. I když jeden mluví česky a druhý například německy. Snad je to tím, že stejně aktivní vztah k divadlu na obou stranách pomáhá svým způsobem formovat mentalitu, charakter i názory lidí.

Známý vyškovský soubor — Divadélko „Za branou“ — má se souborem z Karlsruhe družbu, v jejímž rámci si vyměnily představení. Sandkorn zahrál v Brně a ve Vyškově Mrožkovy Policajty, Vyškovští v Karlsruhe a okolí také Mrožka — Dům na hranici. [Jak tam dopadli, to dnes napsat nemohu, v době uzávěrky ještě nevyjeli.] O Mrožkových Policajtech jsme psali nejednou — byli před několika lety hráni na řadě profesionálních i amatérských

Snímky J. Kaltenbacha z inscenace Mrožkových Policajtů

scén, vzpomínám si např. na Baštovu inscenaci v Českých Budějovicích. Mrožkův satirický výpad na totalitní principy společenského řádu dodnes nic neztratil na účinnosti, nemluvě ani o hlubším poselství hry, jež lze spatřovat v střetnutí ducha a násilí vůbec a v satirě na policajství v člověku.

Německá inscenace nejde komediální cestou, snaží se vytvářet co největší prostor pro filosofické poselství Mrožkovy grotesky. Nejvíce je tedy režisérem akcentován spor náčelníka policie (vynikající výkon Gert-Hagen Seebacha je přímo zo-

sobněním totalitního životního principu) se seržantem — provokátérem (právě pasáže jeho zmoudření jsou silným partem představitele — Siegfrieda Blattnera), naproti tomu kouzelná závěrečná scéna, v níž se náčelník, generál a jeho adjutant navzájem zatýkají, jako by ustupovala do pozadí, stejně jako další motivy tohoto bohatého textu, které přímo svádějí k bohatému komediálnímu rozehrání a satirické nadsázce. Amatéři z Karlsruhe hrají pro své diváky a patrně vědí líp než já, jakou cestou k nim promluvit nejdůležitěji. Ponechme jim právo na osobi-

tu interpretaci tohoto Mrožka a konstatujme popravdě, že celková herecká kultura (zvláště čistota řeči) je na vysokém stupni, srovnatelném s našimi nejvyspělejšími amatérskými kolektivy.

Moje svědectví č. 2: Ohlas vyškovského představení byl mimořádně vřelý. O přestávce jsem vyslechl rozhovor starých vyškovských ochotníků, kteří jednoznačně usoudili, že ti z Karlsruhe dali těm našim flek. Tak tedy bylo Vyškova dobyto. Policajty. Z Karlsruhe.

J I Ř Í B E N Ě Š

NUŠÍČ ZNOVUOBJEVENÝ

Na dvouměsíční studijní pobyt do Československa přijeli dva přední jugoslávští divadelní odborníci — manželé Jasna Novaková a Petar Popović. Navštívili divadelní inscenace v Praze, Bratislavě, a protože mají dobrou vzpomínku na přátele v souboru Josefa Skřivana, navštívili i Brno.

Byli velmi spokojeni s premiérou V+W „Robin zbojník“ a potom se obrátili na soubor, zda by jim nepředvedli hru B. Nušiče „Truchlící pozůstalí“. Protože Skřivani byli jejich hostiteli, vyhověli jim, i když již dva měsíce hru nehráli. A tak pouze pro manžele a několik náhodných diváků uvedli Nušiče znovu.

Jugoslávští hosté byli představením nadšeni. Chvála patřila především režii Leonarda Walletzkého i jednotitému výkonu celého souboru. Některé prvky, které režisér Leonard Walletzký uskutečnil v „Pozůstalých“, chce paní Jasna s jeho svolením realizovat i v jugoslávských inscenacích. Hosté vyprávěli o situaci v jugoslávském divadelnictví i o tom, co doposud viděli u nás. O divadelním souboru Josefa Skřivana se vyjadřovali v superlativech.

J I Ř Í H A L A D A

co je to BRONZOVÁNÍ aneb interview na červen

Jednoho dopoledne při jedné zkoušce na jednu hru přinesl jeden herec, jehož nechci jmenovat, jmenuje se František Filipovský, jednu zajímavou úvahu. Bylo to chvíli poté, co se celá klubovna „Tyláčku“ ještě otrásala smíchy nad hilarovskými příhodami a dvě minuty poté, kdy jejich vyprávěč, národní umělec Eduard Kohout, odešel na scénu.

„Představte si, že já jsem mu vlastně ještě nikdy netykal. Nenapadlo by mě o tom uvažovat, nebýt těch osmdesátin. Ale já jsem si v životě netroufl na jiné oslovení než „Mistře, prosím vás,“ nebo ve zvlášť výjimečných situacích „Edy, dovozte...“ Protože, málo platné, Edy byl herec mého mládí. Když jsem přišel do Prahy, hrál vedle všech Hamletů i všechny Wildeovky a tak, zkrátka už tehdy byl trochu mýtickou záležitostí. A mně i teď po letech, nebo možná právě proto, připadá jako znesvěcení užívat místo knížečeho titulu, který by mu právem náležel, jakéhosi vnějšího, polofamiliárního znaku, který mě samotného usvědčuje z pošlapávání té vnitřní intenzity, kterou na mne Edyho osobnost vždycky působila.“

Je březen 1969. Venku sněží, náhlý návrat zimy se vším všudy způsobuje, že není člověka, který by nenadával. Vzájemné pohledy bližních jsou spíš nevrlé než vlídné, chmury se nevyhýbají nikomu — až na jednoho staršího pána, který právě vyšlapal „rozhlednu“, jak se říká zkušebně umístěné v bezvýtahovém třetím patře divadla, tiše se vydýchal a pravil: „Ta nová čepice, co mám na hlavě, se mi tak líbí, že ji chci nosit i v červnu. A budu stejný jako teď a lidi si přece budou říkat — hele, blázen. Ale to nevádí.“

„Mistře, tenhle náš rozhovor vyjde právě v červnu, tedy až dlouho po všech slavných slaveních, kterým jste teď vydán všanc. Jak je s tím časovým odstupem budete hodnotit?“

„Víte, drahoušku, já jsem se slavení celý život vyhýbal. (Je zvláštní, jak se při „jubelích“ dovedou změnit i lidé, normálně velmi roztomilí, jen tím, že dostali nějakou tu bylinu.) Takže moje známé kamuflování věku se děje především proto, aby se na ta „jubelia“, či „Bronzování“ zapomnělo. Neunik’ jsem před deseti lety. To mě pomlouvali ze sedmdesátky. (Náhodou všechno dopadlo moc hezky. Ve Smetanově divadle se dával Smír Tantalův, takovou tu oficiální řeč před představením měla Olga Scheinpflugová, a protože mně při tom všem přeče jen trochu zvlhly oči, omluvil jsem se publiku, že ač v antickém kostýmu Tantalově, musím z rukávu vytáhnout tak anticky nepatřičný předmět, jakým je kapesník. A představte si, snad to nebudete brát jako chlubení — celé hlediště tiše vstalo.) No a teď ty osmdesátky. Víte, mám za sebou jedenáct interviewů, dva pořady v rozhlasu, něco ve filmovém žurnále a televizní medailón. Mohu vás ujistit, že bych teď po tom všem docela rád tichounce umřel, protože ještě jedna oslava a čeká mě perspektiva blázně.“

„Ale, Mistře, při vašem smyslu pro humor to snad nebylo tak zlé...“

„Moje hospodyně by vám pověděla víc... Ale představte si útulný byt na Kampě, ticho, voda šumí, ptáci zpívají a do téhle krásné atmosféry vtrhne jednoho dne jedenáct lidiček. Milých, slušných, dokonce i se smyslem pro humor, tak jsem si řekl, že to docela půjde. Ale pak vyškliili obrazy, aby se jim neblejskaly, přitáhli světla, kamery, zvukařský „flašinet“ — trvalo to devět dní. Byli opravdu moc milí, ale promiňte, devět dní filmařského rodea ve vlastním bytě bylo trochu moc i na mne, otrlého Harlekýna.“

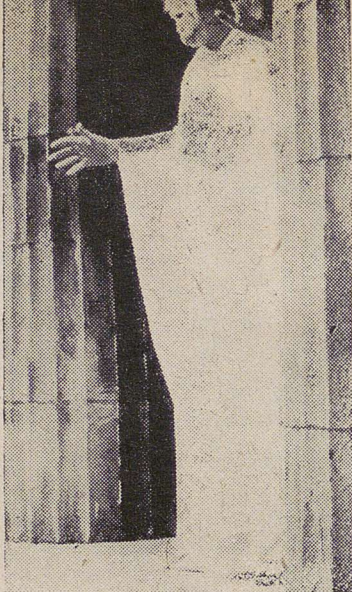
„Padesát let v Národním divadle zní jako pohádka. Převédeno doslova by to ovšem mohlo znamenat i představení, že v té nádherné budově znáte každou skulinku. Nechtěl byste se, Mistře, zmínit o prostorách, o kterých se obvykle moc nemluví?“

„Ale rád, už proto, že jsem v Národním divadle let čtyřiapadesát...“

„Když půjdeme od střechy...“

„Bidýlko, galerie, víte, já jsem ji vždycky miloval, protože tam chodili dělníci a studenti. Pro ně hrát bylo krásné. Galerie však předpokládala ještě jednu věc — doko-

Snímky
Vladimíra
Pospíšila
a z archivu
Eduarda
Kohouta

nalou srozumitelnost, tedy pregnantní artikulaci a hlasovou nosnost.“

„A co presidentský solónek?“

„Ten ‚frekventujeme‘ hlavně teď, ve slavnostní sezóně ND. V pauzách se tam pořádají setkání s posly jednotlivých českých a moravských měst, kteří přinášejí základní kameny. Nehledě na to, že setkání bývají moc hezká, mohu si ten salónek konečně pořádně prohlédnout. Před tím jsem tam totiž za celá ta léta byl jen párkrát.“

„A herecké šatny?“

„Po nástupu do Národního divadla jsem dostal malou šatnu po Vojanovi. Samozřejmě jsem si toho velmi považoval, ačkoliv personál divadla si mohl myslet opak. Před premiérou Hamleta mi totiž jeden starý garderobiér přinesl černý sametový kostým se zlatými šňůrami a spoustou jiných ozdob. Protože jsem měl představu kostýmu velmi jednoduchého, povídám — V tomhle přece nemůžu hrát! — Garderobiér se na mne soucitně podíval a řekl — Proč? Vždyť v tom hrál pan Vojan! — Kromě téhle historické přednosti se moje šatnička pyšnila i blízkostí u jeviště. Vlastností to velmi sympatickou, protože, ač bývám člověk dochvilný, přece jen se někdy stane malér. Kdysi za Schmoranze jsem hrál Kašpárka v Kašpárkově mamince. V domněniti, že se hraje od půl třetí, vejdu pomalým krokem do vestibulu, kde seděl jakýsi dělník z techniky. Usmál se na mne, pozdravil, a pak nesmírně pomalu povídá — Myslím, že vás volali, pane Kohout, vy to třeba nevíte, ale ono se hraje od dvou. — Samozřejmě jsem bez dechu letěl do šatny, vykopl zamčené dveře (garderobiér mě totiž hledal po divadle), narazil paruku, udělal dvě pihy na tváři a ve svých černých podkolenkách vskočil, jediné díky blízkosti šatny u jeviště, přímo do svého výstupu. Nejkrásnější ovšem bylo, že Schmoranz, který za mnou po představení přišel, řekl (pomínuv mé nenalčení i křivě posazenou paruku) — Co to bylo Kohout, Kašpárek neměl červené punčochy, ano? Kašpárek musí mít červené punčochy. —“

„A konečně — podzemí?“

„To znám hlavně z nástupů z propadla. Mnohokrát jsem si tam narazil hlavu, takže vím, odkud ji mám padlou.“

„Moje babička razí heslo — Vždy s úsměvem. — Vy si k němu, Mistře, přidáváte — ... a gumovým hadem, či něčím podobným. — Co je to za zvláštní a zvlášť pro podarované, hezký zvyk?“

„V těch hadech je jednak hroznový cukr, což je dobré na hlasivky, jednak jich používám jako zbraně při rozhovorech s ‚proudnými‘ dámami. To jsou ty, které nikdy nezastavíte. Tehdy každou podaruju hadem a poněvadž tento je k pozření dosti dlouhý, mám ve vzniklé pauze možnost upozornit je, že Kapitol už byl zachráněn a poté včas zmizet.“

„Vraťme se ještě jednou k tomu, že naše povídání se dostane čtenářům do rukou v červnu. Tedy v budoucnosti. Až do této chvíle jsme vlastně skoro pořád mluvili o minulosti, kteroužto zhodnotit, zvlášť pomocí vašeho úsměvného vzpomínání, není tak obtížné. Ale nechťel byste se, Mistře, na základě právě té vaší hluboké znalosti lidí, dějů a tak, pokusit ne věštit, ale odhadnout, předpokládat, co bude za ty tři měsíce — s květinovou zahradou, kterou jste dostal k osmdesátinám, co bude s vaší milou Kampou, co bude s divadlem?“

„Třeba sem vtrhnou Čičani a bude po všem. Květiny pravděpodobně uvadnou, ale snad dostanu nové. Kampa bude zelená, proti jiným jarům však proudící životem a prací. U Bruncvíka, pod Karlovým mostem, kde bývala dostaveníčka milenců, to totiž — asi tak na deset let — uzavřeli, — protože Karlův most si o opravu zrovna řekl.“

Pokud se týče divadla, ptáte se toho pravého, protože kdyby nic jiného, jeho perspektivu mohu odhadnout s naprostou jistotou. U divadla nikdy nikdo nic nemohl vědět. A tak tomu bude i nadále.“

Rozmlouvala LÍDA ENGELOVÁ

soubory se představují

DVACET LET SOUBORU LIPKA

Ve školním roce 1948–49 začalo se několik dětí z naší školní družiny učit přednášet básně. Zalíbilo se jim to a scházely se potom pravidelně. Děti přibývalo, hlásily se i ty, co nechodily do družiny, utvořili jsme tedy zájmový kroužek při naší ZDS i SVVŠ v Kamenici nad Lipou, ze kterého vyrostl později dramatický soubor. Jméno Lipka jsme přijali teprve po několika letech. Brněnská rozhlasová reportérka Alena Tučková u nás natáčela s dětmi několik drobných pořadů, a když jsme se nemohli rozhodnout pro název souboru, vyhlásil brněnský rozhlas anketu. Jméno pro nás hledala celá Morava. Dva kameničtí rodáci, kteří už léta žili jinde, navrhli nezávisle na sobě jméno Lipka. Od té doby si tak říkáme a jsme rádi, že neseme jméno svého domova.

Během let přibývalo dětí, zkušeností i nápadů. Vypracovali jsme si určitý pracovní režim. Každým rokem pracuje v souboru 40–50 dětí ve dvou nebo i třech věkových skupinách. Nové děti přicházejí na začátku školního roku z druhé a ze třetí třídy — ale hlásí se i prvňáčci. Děti v souboru vyrůstají. Za dvacet let máme jen několik případů, aby dítě odešlo ze souboru před ukončením školní docházky. A i potom — pokud zůstanou ve městě, pomáhají nám dál.

V pravidelných týdenních schůzkách se učíme veršům, malé děti začínají říkadly, jazykolamy a dětskými básničkami, s většími se pokoušíme pronikat do tajů recitačního umění a základů divadelní práce. Často si čteme vhodné úryvky, volně je vyprávíme a pokoušíme se je hned na místě dramatizovat a předvádět — jen tak sami pro sebe. Rozvoj dětské fantazie je zde hlavním cílem. V starším oddělení sledujeme divadelní život v naší vlasti, prohlížíme divadelní časopisy, debatujeme o rozhlasových a televizních hrách a filmech. Stále je také co zkoušet, i když „velké“ divadelní zkoušky jsou mimo schůzky. Skupiny dětí totiž vystupují na různých slavnostních shromážděních, na akcích Sboru pro občanské záležitosti, prostě všude, kde nás potřebují.

Celkem jsme dodnes uvedli 17 celovečerních her a 10 večerů poezie. Několikrát jsme natáčeli pro rozhlasové stanice Brno, Praha, Jihlava a Česká Budějovice, jednou pro

televizní Vlastovku. Každoročně se účastníme soutěží a různých festivalů. Hráli jsme v malých vesnicích našeho okresu i ve velkých městech, v Táboře, Humpolci, Pelhřimově, Luhačovicích, Třeboni, Libochovicích a jinde. Na všechny štace vzpomínáme rádi, ale nejhezčí ze všech snad přece jenom byly ty první komediantské poutě po vesničkách, kdy nás vozili tatínkové a strýčkové po okolí, kdy jsme seděli v nákladním autě pod plachtou třeba jen na kusu novin a po cestě sbírali malé poutníčky, děti, které šly třeba hodinu pěšky blátem a deštěm, jen aby viděly naše divadlo.

Hrajeme už dávno bez napovědy a bez inspicce. Za kulisami jedna z větších dívek sleduje text pro případné „škobrtnutí“. Ti, kdo nehrají, pomáhají s rekvizitami, upravují menší děti, prostě tvoří pomocný štáb.

V posledních letech jsme hráli i moje hry. První, O princezně, která si neuměla hrát, nás dovedla až na Šrámkův Písek. Se Zapomenutou studánkou jsme prožívali nezapomenutelné československé jaro a k oslavě našeho dvaceti-letí připravujeme mou novou hru O děvčátku, které šlo utopit smutek. Ve všech těchto hrách se pokouším vyznat lásku českému venkovskému dítěti. Do všech jsem vložila řadu říkadel, starodávných her, národních písní, které mne vždy znovu okouzluji.

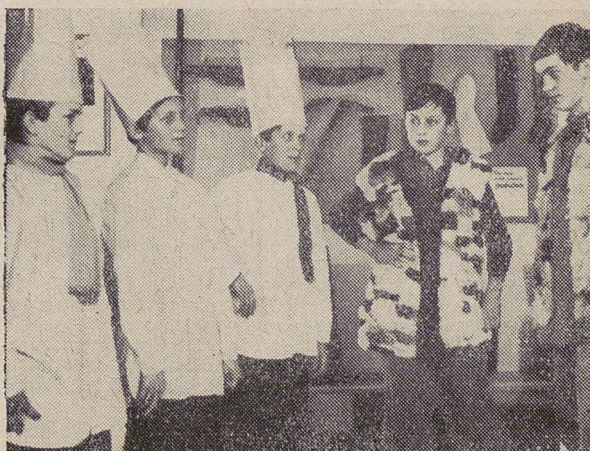
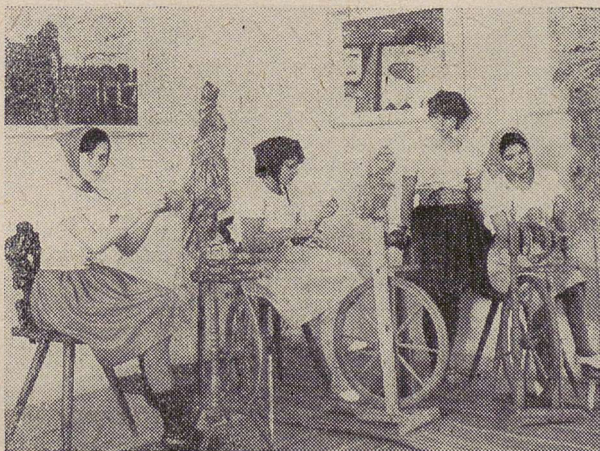
Vyvrcholením naší činnosti byly patrně dva večery — na podzim slavnostní večer poezie „Krásná slovem“ k 50. výročí republiky a v prosinci následující „Vánoce v Čechách“, kdy vystupovalo všech 45 dětí a jeviště splýnulo s hledištěm v prožitku lidové poezie našich českých vánoctví.

S každou generací jsem si prožila v souboru svízele dospívání. Vždycky najednou, takřka přes noc, jako by je někdo vyměnil. Někdy bylo nemožné soustředit je k práci. Byly divoké, bezcenné, jindy se stále smály a nevěděly čemu. Zdálo se mi, že jsou povrchní, nesvědomitě, lehkomyslné. Zlobila jsem se, hubovala, vyčítala. Byla jsem zklamaná, zmatená, bezradná. Trápily mě — trápily jsme se navzájem. Zdálo se mi, že už je nechci ani vidět — a přitom jsem přemýšlela, jak jim pomoci, jak je neztratit. A ony zatím běžely stříbrným větrem svého předjaří, celé zmatené a rozbourané jako jarní voda. Za rok za dva — zase jakoby přes noc — stály tu najednou přede mnou nové, ztišené a moudré dívky, vyzuté z dětských střevíčků. A stříbrný vítr zase už pomalu mával další generací...

A přece i tohle patřilo pro mne v souboru k tomu nejkrásnějšímu: vidět děti, jak se mění, jak v nich zraje a roste člověk — i v rolích na jevišti.

JARMILA HANZÁLKOVÁ

Soubor Lipka: Vánoce v Čechách.
Foto Kadlec

nápadník

MILÍ MLADÍ PŘÁTELÉ,

i když uzavěrka naší první soutěže je až za čtrnáct dnů, přicházejí již vaše první dopisy. Dnes ještě nemůžeme vědět, kteří z vás v soutěži zvítězí, ale protože toto číslo vyjde až v červnu, mohu vám ledacos z průběhu soutěže prozradit. (Minule jsem vám vysvětlovala, jak dlouho trvá, než je náš časopis vyroben a proč tedy musíte na výsledky soutěže tak dlouho čekat.)

Nejdříve bych vám ráda řekla něco k původu soutěžních úkolů:

1. Co je to Sertlička a Kedel?

Na jednom z letních soustředění divadelního souboru, jak už to tak bývá, nejmenší děti dost často zlobily. A tak jim jednou mladá vedoucí oddílu, Vlasta, slíbila: „Když budete celý den hodní, dostanete večer krásné, voňavé, do zlatova vypečené sertličky!“ Řekla to tak vášně, až se všem sbíhaly sliny na jazyku. A tu vůni bylo přímo cítit ve vzduchu. Jenže — kdo to kdy viděl, aby patnáct kluků a děvčat z druhých a třetích tříd vydrželo být v létě, uprostřed lesa, celý den absolutně hodných? Dožadovali se sertliček, ale vždycky se našel nějaký ten vroubek a tak nikdo nikdy neokusil sertličky a nedozvěděl se, jak chutnají. Mám vážné podezření, že to nevěděla ani Vlasta. A přece se nám ještě nyní, po létech, sbíhají sliny, když vyslovíme to voňavé slovo sertlička.

S Kedelem to bylo tak. Stanovali jsme se souborem u rybníka a počasí bylo takové nanicovaté, pošmourné, že se ani valně nedalo koupat. A tak vznikla potřeba podplatit vyšší mocnosti. Byl vyřezán malý dřevěný bůzek a všichni se seřadili do průvodu, který v čele s hlavním ceremoniářem, šámanem Pavlem, kráčel za zpěvu mystických žalmů k rybníku. Tam se průvod zastavil a hluboce se klaněl a šáman prosil velkým hlasem ducha rybníků, aby přijal oběť. Žalmy se nesly hlubokými lesy a šáman vhodil dřevěného bůzka prudce do vody. Snad se zachytil někde za kořen — nebo se opravdu stal zázrak. Dřevěný bůzek nevyplaval na hladině!!

A tu hlavní ceremoniář vykřikl vzrušeně „KEDEL KE DNU“ (zlé hlasy tvrdí, že chtěl původně říci KLESL ke dnu, ale tomu nevěřte). Tak byl v této vzrušené chvíli vlastně zrozen a pokřtěn bůzek rybníka KEDEL, o kterém se od té chvíle mluvilo ve velké úctě a jen šepem (aby se nerozlobil). Nikdo o něm nesměl říci krivé slovo. Dlužno po pravdě podotknout, že od tohoto dne svítlo slunce nepřetržitě až do posledního dne pobytu u rybníka. Pak se náhle přihnaly mraky a spustil se takový liják, že se za chvíli octnul celý tábor pod vodou. Z nejnižší položeného zásobovacího stanu vyplavaly dva bochníky chleba, za nimi se dala na pouť k rybníku cibule. Nastala všeobecná pohotovost, evakuace tábora a předčasný odchod do chatové základny. Snad se KEDEL nějak dohmátnul toho, že chceme příští den odejít a projevil tak svůj nesouhlas.

2. Strašidýlko!

Je to kupodivu, ale na každém táboře se z ničeho nic objeví STRAŠIDLO. Pokaždé jiné, podle místních podmínek a okolností jeho vzniku. Pamatuji si, že v Karlovicích to byla „Paní z Kóbrštajnu“, ve Staré Vsi u zbořeného mlýna „Turbína“ (taková stará, prolezlá revmatismem a rzí). Jednou roznášela tajné příkazy „Zelená ruka“, jindy „Černý pes“. To máte tak, ony se vždycky na táboře dějí věci, které lze vysvětlit jen zásahem nadpozemských bytostí. Nepořádek, ke kterému se nikdo nehlásí, zauzlované tankičky u bot, povolený stan, který se zřítí na nic netušící spáče. Samozřejmě, že to vše může dělat jen místní strašidlo. I je nutno psát mu dopisy, a ono se pak brání, nebo píše taktéž výhrůžné dopisy, většinou plné chyb. Ale jak ukazuje dlouholetá praxe, jsou to většinou strašidla dobromyslná a jsou v oblíbě hlavně u nejmenších dětí, které někdy pojmu podzřením, že to dělají vedoucí. To jsou ale nápadní! Vedoucí přece ovládají pravopis a nemohli by napsat „Eslí hnet neukydýte, přýjdu vás potrestat!! Voškurešák!!“

Ano, právě Voškurešák bylo jedno takové táborové strašidýlko, které bohatě a oboustranně korespondovalo s prvním oddílem a sídlilo v koruně listnatého stromu na pokraji

tábora. Ani byste nevěřili, ale ti nejmenší mu dokonce podstrojovali a nosili mu ke stromu nejlepší pochoutky. Voškurešák vždycky všechno snědl. (Taky tam měla hnízdo rodina polního myšáka, a dá se říci, že tohoto roku všichni členové jeho rodiny vyhlíželi velmi zdravě.)

3. Jak dokončil Rosťa větu z detektivky na pokračování?

Opravdu dost neobvykle. V jeho podání se detektivka rozvíjela takto. „Utíkal jsem do sklepa a přikrčil se ke zdi. Slyšel jsem blížící se kroky a trásl jsem se strachy tak, až ZAČALY VE SKLEPĚ KLÍČIT BRAMBORY.“

Tak to byla historie tří soutěžních úkolů. Ten čtvrtý jsme si vymysleli jen pro vás. Počítali jsme s tím, že bude spíš pro ty starší. A jak se zdá, je opravdu nejtěžší. Většinou jej ve svých odpovědích vynecháváte.

A nyní již něco k vašemu řešení úkolů.

Vůbec první nám napsala a nakreslila Jarmila Rázlová z Náchoda. Abychom tuto událost zachytili pro historii, uveřejňujeme na věčnou památku první dopis NÁPADNÍKA v plném znění i s přiloženou kresbou.

Milá redakce!

Posílám úkol číslo 2.

Strašidýlko se jmenuje Fintilek. Je sice ještě malý, ale hodně kurážný. Nelekně se ani Herakla. To je jezevčík od sousedů. Ve svém doupěti má kulaté růžové zrcátka, hřebínky, mašličky, sponečky a berušky. Maminky jim straší fintivé holky.

Jmenují se Jarmila Rázlová. Chodím do 6.c a je mi dvanáct let. Na začátku školního roku jsem se s kamarádkou přihlásila do divadelního kroužku při Okresním domě mládeže, kde se mi velice líbí.

Jarmila Rázlová,
Janáčeková 802, Náchod

Tak jako Jarmila, vybralo si právě úkol číslo dvě nejvíce z vás. Nevím, jestli se nám vůbec podaří rozhodnout, které

jméno je nejkrásnější. Snad si budeme musít nakonec pomoci losováním. Posuďte sami aspoň některé z došlých návrhů: „Drapajzlík, Strašdrapka, Příkobříčko, Brikalás, Šraklíst, Rupicfálek, Strombiblík, Bloumalínek, Vochšrak, Vyšprtálek, Listoušek, Frtichňáček, Drápek, Lístík, Šuškadlo, Biblík, Mitlášek, Frňousek, Větrosmítko, Špulichvost, Strašlístnáček, Škrautovák, Příbousek, Fofocín, Munírák, Špůkotrň, Cedilák, Strašnoch, Hoplík, Oloupáček, Větevšák, Vykřídálko, Chrušpalíček, Chřastidálek atd., atd. To je jen malá ukázka nápadů na jméno pro strašidýlko. Mnozí píšete o vlastnostech strašidýlka, které jsou většinou velmi lidské. To ještě Jarmilín Fintílek je hrdina, protože se nebojí ani Herakla. Některá strašidýlka, jak se zdá, by spíše potřebovala sama ochranu, než aby naháněla někomu strach.

Sertlíčka je podle vás: „Druh pečiva. Mládě zvířete s šesti nohama. Nový hmat v sebeobraně. Nový druh stoličky bez

opěradla. Mládě draka obecného. Zvířecí nadávka.“ Ovšem všechny nápady předčila Helenka Dvořáková z Brna, která nám napsala, že sertlíčka je „JED NA ZUBARE“. Překvapující není zjištění, že se jedná o zubaře jmenuje Sertlíčka, ale to, že takovýto jed vůbec existuje. Doufejme, že není dovoleno prodávat tento jed dětem školního věku. A Kedel je: „Příslušník měsíčního národa. Přípravek na hubení netopýrů ve spíži. Miska pro psa. Mladý autobus.“ Rostovu větu dokončili soutěžící takto: „Třás! jsem se strachy tak, „až mne rozbolely zuby. —“, „až jsem zapomněl, kolik je jedna a jedna“, „až padala omítka“ apod. To jsou jen malé ukázky z nápadů, které zatím do redakce došly. Příště se už dozvíte jména vítězů a otiskneme i jejich odpovědi. A také, jak jsme již slíbili, dostanete nové soutěžní úkoly.

Tak zatím na shledanou a pište nám na adresu „Nápadník AS, Dům dětí a mládeže, Lidická 50, B R N O“.

psáno pod čáru

DŘEVÁKY

Měli jsme v tomto roce štěstí a byli jsme se souborem zařazení do mezinárodního dětského tábora na Vysočině. Byly zde děti z Francie a Holandska a bylo obdivuhodné, jak si s našimi dětmi po několika hodinách rozuměly. Netrvalo to dlouho a už jsem se dozvěděla, kolik má nový Jirkův přítel sourozenců, do jaké chodí školy, že rád hraje fotbal a řadu jiných podrobností. Čert ví, jak se ty děti domlouvaly.

Eva byla dost samotářská a neměla žádnou přítelkyni. Ale tady na táboře začala kamarádit se stejně starým holandským chlapcem. Sedávali spolu v osobním voze na schůdkách k chatě a vyprávěli si, za pomoci rukou, o škole, o rodičích, o tom, co za deset let života prožili. Poslední den v táboře byl moc smutný. Přátelství uzavřená mezi dětmi měla být najednou přetržena, bez naděje, že se přátelé ještě někdy setkají. Svořně brečela nejen děvčata, ale i chlapci. Ale nejvíce ze všech Eva. Už nikdy nenajde takového přítele, jako byl Kim.

A když už sedíme v autobusu, přináší Kim Evě dárek na

památku. Právě holandské dřeváky, takové, co jsou vydlabané z jednoho kusu dřeva. Všichni Evě závidí, takový nepředstavitelně krásný dárek, právě dřeváky; Eva sedí tiše a celou cestu jí stékají slzy na dřeváky, které něžně drží na klíně.

Rodiče už netrpělivě čekají na své ratolesti, které neviděli celý měsíc. Rovnou z autobusu se děti, ještě uplakané, vrhají maminkám do náručí. Eva nese hrdě svůj dárek jako svátost a usmívá se. Maminka jí kvůli dřevákům nemůže dost dobře sevřít do náručí.

„Prosím tě, snad ten krám nechceš vzít domů? Že se ti s tím chtělo táhnout celou cestu. Nechej to tady někde ležet, nebo to někomu dej, ať to nezavází!“

Eva už ani nepláče, ani se neusmívá. Má takový zvláštní, nezvyklý výraz kolem úst. Křečovitě svírá své dřeváky — snad je doma někde tajně schová, možná že jí „ten krám“ maminka spálí nebo vyhodí.

Na schůzce rodičů si Evina maminka stěžuje, že se Eva vrátila z tábora nějaká divná, zamklá, nesdílí. Vyprávím příběh o dřevácích. Ale ne, tohle přece nemůže být důvod, maminka se pobaveně usmívá. Je to směšné, přece se kvůli kusu dřeva ta holka tak nezměnila.

Jak mám vysvětlit téhle střízlivé a praktické mamince, že ty dřeváky nejsou jen kusem dřeva? Že mají duši a srdce.

JD

pište nám!

Už po šesté vychází v našem časopise rubrika určená vedoucím dětských souborů, příznivcům dětského divadla i samotným členům souborů. Některí z vás nám již psali. Za všechny aspoň úryvek z dopisu Hany Kratochvílové z Bučiny:

„Myslím si, že by bylo dobré psát **HLAVNĚ O PRAKTICKÉ STRÁNCE PRÁCE S DĚTI, TAK JAKO UŽ SE ZAČALO**. Toto jistě postrádali v minulých ročnících AS všichni vedoucí dětských souborů. Proto mě mile překvapilo, že v AS bude (vlastně už je) přímo z tohoto odvětví rubrika... Jsem plně pro soutěže, které hodláte pro děti dělat. Se soutěžením máme zkušenosti z našeho souboru a dobře. Například jsem po čtených zkouškách dala za úkol dětem, aby nakreslily osoby a scénky ze hry, kterou jsme nastudovali, a obrázky jsme potom vyvěšovali do skřínky. Bylo to velmi zajímavé, skřínka byla vždy plná a budila zájem okolodoucích.“

I v ostatních dopisech vyslovujete svůj souhlas s naší novou rubrikou. Zamýšlíte se nad smyslem práce s dětmi a většinou se shodujete v tom, že samotné představení nemůže být cílem činnosti souboru, i když je jeho vyvrcholením. Z vašich dopisů je poznat, že schůzky souborů přestávají být pokračováním školy s tuhou kázní a stávají se stále více místem radosti, místem, kde se mohou děti tvo-

řivě projevit a rozvíjet. A to je dobré. Jde přece především o děti. V. Šauer ze Svitav píše: „**Nevím, je-li můj názor na dětské divadlo dobrý. Zdá se mi, že děti chodí do kroužků především proto, aby byly v dobrém, veselém kolektivu. Jejich zkoušky se podobají předem připraveným hrám, které mohou do jisté míry obohacovat svými nápady.**“

Byli bychom rádi, kdyby přicházelo dopisů více. Potřebujeme být s vámi co nejvíce ve styku, znát vaše názory, potřeby, starosti, zkušenosti. A to vše se můžeme dozvědět jen přímo od vás. A proto nám pište. O svém souboru, o své práci. Rádi váš článek uveřejníme, nebo se k vám přijedeme podívat. Snažíme se v každém čísle představit vám jeden dětský soubor. Nejen proto, že tím chceme souborům vyslovit uznání za dosavadní práci, ale také proto, že se mohou soubory navzájem učit, nacházet v práci jiných nové podněty. Že se vždy dozvíte něco z praktických postupů, které soubor užívá. Nechceme však psát jen o špičkových a známých souborech. Rádi bychom vám představili i docela malé a začínající soubory, které pracují ve špatných podmínkách. Upozorněte nás i na takovéto soubory ze svého okolí.

A buďte tak moc hodní a dejte číst náš **NÁPADNÍK** dětem, rádi bychom získali dopisovatele i z jejich řad. Od nich se nejlépe dozvíme, proč chodí rády do souboru, co je zajímavé, co by nejraději v rubrice četly. Nemůžeme dělat rubriku pro děti — bez dětí. Píšte na adresu: AS — **Dům dětí a mládeže, Brno, Lidická 50.**

abc DIVADELNÍHO OSVĚTLOVÁNÍ

■ VÁCLAV MÜLLER ■

ŠESTÁ KAPITOLA

PROJEKCE 1.

Technická stránka použití.

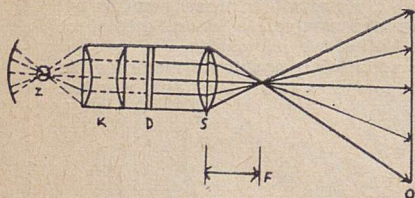
Ponechme zatím stranou možnosti projekce — bude se jimi zabývat následující kapitola — a všimněme si nejdříve technických zařízení a přístrojů, které nám projekci mohou zajistit. Z hlediska použití i konstrukce přístrojů dělíme scénickou projekci do dvou základních skupin:

- A — statickou (promítání diapozitivů různých rozměrů),
- B — kinetickou (projekce pohybu filmu, kotoučem atd.).

A Projekce statická

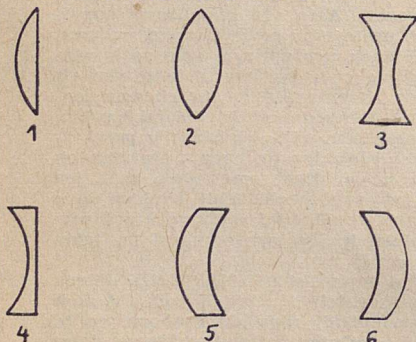
Základ všech přístrojů ke statické projekci je dán čtyřmi prvky:

- 1 — světelný zdroj — žárovka, uhlík, plyn, výbojka,
- 2 — optický kondenzor — ploskovypuklé čočky, usměrňující světelné paprsky na obraz dia,
- 3 — diapozitiv — pozitivní transparentní (průhledný) obraz určený k projekci,
- 4 — objektiv — optická spojka dvojevypuklá, někdy lepená z korunového a flintového skla.

Obr. 1: schéma diaprojektoru: Z — světelný zdroj, K — optický kondenzor, D — diapozitiv, S — optická spojka, F — ohnisková vzdálenost, O — výsledný obraz.

Seznámíme se alespoň informativně s nejběžnějšími tvary čoček:

Obr. 2: tvary čoček: 1 — ploskovypuklá, 2 — spojka dvojevypuklá, 3 — rozptylka, 4 — dvojdutá, 5 — vypuklodutá, 6 — dutovypuklá.

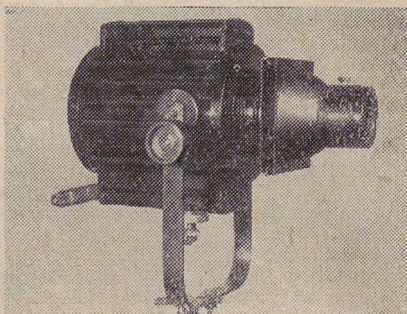
U diaprojektorů, používajících žárovek nebo uhlíkových zdrojů o vysokém výkonu a tím i o vysoké teplotě zdroje, bývá namontován ventilátor, který proudem vzduchu ochlazuje plochu kondenzorových čoček a skla diapozitivů. Některé projektory chrání skla protitepelným filtrem.

Poněvadž kapitoly Abecedy divadelního osvětlování jsou určeny především divadelním amatérům, nebudu se zabývat složitými a nákladnými přístroji, ale omezím svůj výklad na pomůcky a přístroje, které lze s úspěchem používat na ochotnických jevištích.

Nejjednodušším přístrojem ke statické projekci je takzvaný projekční nástavec.

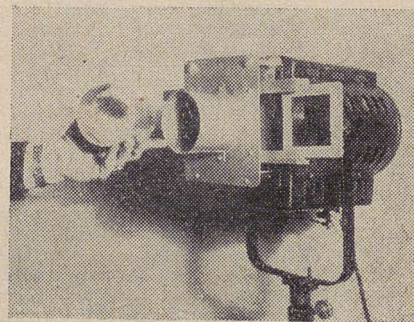
Pozůstává z optického kondenzoru — často je sestaven z běžných čoček planokvexních (ploskovypuklých) o $\varnothing$ 16 cm, běžně používaných v reflektorech RD — drážky pro diapozitiv — většinou velikosti 85×85 mm a objektivu — jednoduché lité spojky s ohniskovou vzdáleností cca 50–100 mm. Krátká ohnisková vzdálenost umožňuje dosáhnout poměrně velkého obrazu na krátkou promítací vzdálenost (např. promítáme z jevištního portálu na horizont a potřebujeme, aby byl obrazem „pokryt“).

Tento projekční nástavec nemá příliš velkou kvalitu obrazu (pokud nepoužije příliš kvalitních optik), je tedy určen především k „doplňkové projekci“. Promítaný obraz má poměrně malou zaostřovací rovinu a zejména na okrajích trpí rozostřením. Ani rozložení světelného jasu není rovnoměrné, největší svítivost je pochopitelně blíže středu, horší ke krajům. Jeho největším kladem je však jeho použitelnost k nasazení na jakýkoliv reflektor řady RD na portálech i mostě, pracuje ve všech polohách, které umožňuje horizontální a vertikální pohyb reflektoru. Lze jej tedy použít k projekci horizontu, bočních stоек dekorací, ale třeba i k projekci „perského“ vzoru na šedý základ scénického koberce na šikmém. Jde jen o to, aby paprsky projekce dopadaly pokud možno na projekční plochu v kolmém směru, aby bylo možné obraz zaostřit.

Obr. 3: projekční nástavec Divadelní služby Újezd u Brna.

Jak již bylo řečeno, neklademe na projekční nástavce tak velké nároky a mírná deformace obrazu je někdy vítaná. Jak ji odstranit nebo jak vyhledat neoptimálnější velikost obrazu s použitím rastru, o tom bude ještě zmínka. Projekční nástavce vyrábějí dílny n. p. Divadelní služba Újezd u Brna, kde je možno získat podrobnější informace. Před časem, kdy scénická projekce teprve navazovala tkanici předválečných zkušeností a přístrojů nebylo, sestavil autor Abecedy projekční nástavec vlastní výroby. Místo lepené spojky použil kondenzoru ze zvětšovacího. Ostatní je patrné z obrázku. Jen dodejme, že známá inscenace brněnských „Skřivanů“ se hrou „Když kvetou růže“ používala šesti kusů takovýchto projekčních nástavců.

Obr. 4: projekční nástavec Václava Müllera.

Speciálním diaprojektorem továrně vyráběným je přístroj zn. OPTIREX, kterým lze promítat diapozitivu o velikosti 9×12 cm — nebo i menších formátů — s objektivem Dinar 1:4,3 a ohniskovou vzdáleností f—250 mm. Přístroj lze použít k projekci episkopické, kdy místo diapozitivů je promítán obrázek (třeba z knihy). K tomuto účelu slouží objektiv Epijunktur 1:3,8 f—400 mm. Přístroj sice používá žárovky Episkop 120V/500W s patičí E 27 a má nucené chlazení ventilátorem, ale jeho scénické použití není dost uspokojivé. Je tvarově příliš velký a nemá uspokojivou světelnost promítaného obrazu. Zmínuji se o něm proto, že jsem jej často viděl u různých amatérských skupinek, pokoušejících se o vlastní Laternu magiku — většinou bez úspěchu.

Jiný přístroj mnohem menší konstrukce a váhy a s nepoměrně lepší kvalitou obrazu je projektor značky MEDIOR. Používá diapozitivu velikosti 5×5 cm, ale lze jej adaptovat i na velikost 7×7 cm. Je vybaven objektivem Miron 1:2,9, f—150 mm, nebo Miron 1:2,8, f—100 mm. Světelným zdrojem v Medioru je projekční žárovka 220V/250 W s patičí P 28. Přístroj má přirozené chlazení vzduchem, proudícím lamelami na jeho těle. Sklo diapozitivu je ještě chráněno

antitermickou vložkou. Dvojokénkový rámeček na diapozitivu lze otáčet kolem své osy, což umožňuje snadnou úpravu promítaného obrazu a jeho eventuální vyrovnávání. Medior váží pouze 3,5 kg, je skladný a snadno jej lze při scénické projekci postavit na plošinku portálu nebo mostu. Je-li kresba diapozitivu dostatečně kontrastní a projekční plátno alespoň z hustšího molina, má projekce z Medioru překvapivé výsledky.

Nespornou předností tohoto přístroje je kvalita jeho objektivů, umožňující krátkou ohniskovou vzdálenost (f=100 mm a f=150 mm) projekci poměrně velkého obrazu na krátkou projekční vzdálenost. Podívejme se na tabulku velikosti obrazu dosažené při určité vzdálenosti přístroje od projekční plochy s použitím obou objektivů.

Vzdálenost přístroje:	Miron 1:2,8 f=100	Miron 1:2,9 f=150
1 metr	0,40 m ²	0,21 m ²
2	0,82	0,50
3	1,18	0,76
4	1,60	1,00
5	2,03	1,32
6	2,22	1,44
7	2,70	1,73
8	3,00	1,95

Tabulka velikosti promítaného obrazu počítá s diapozitivem 5x5 cm. Použijeme-li dia 7x7 cm, bude obraz pochopitelně větší.

Jak vyrobit diapozitiv?

Diapozitivy jsou výrobně levné a snadné. Stačí nafotografovat žádaný obraz nebo předmět na pozitivní film (kino-film, nebo 6x6), černobílý nebo barevný, vyvolat jej, rozstříhat od sebe jednotlivé záběry a ty zalepit mezi dvě sklička zvoleného rozměru. Černobílou kresbu diaobrazu lze jednotónově obarvit přiložením kousku barevného želatínového filtru, který také zalepíme spolu s filmem mezi skla. Někdy se však výtvarník rozhodne místo fotografování diapositivů nakreslit. Počítá-li s výsledným diapositivem 5x5, je výhodnější, aby svoji kresbu namaloval na kreslicí papír A 4 nebo A 5 a nechal jej v odborném závodě na diapositivů nafotografovat. Přímá kresba na tak malé skličko je příliš náročná a projekce každou chybičku několikanásobně zvětšuje.

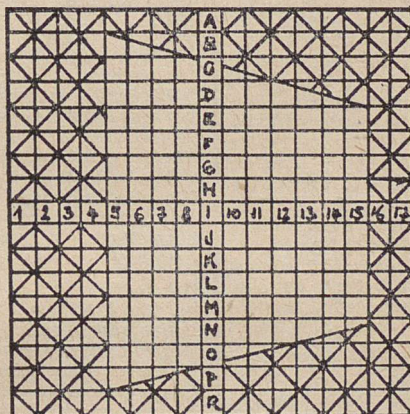
Jiná situace nastane, rozhodli-li se použít skla o velikosti 8,5x8,5. Černobílou kresbu snadno vyrobí na začazené skličko vyrytím špendlíkem nebo ostrým dřívkem. Nejprve si sklo krouživými pohyby nad plamenem svíčky stejnoměrně začadí, saze nechá „vychladnout“ a potom může přistoupit k vlastní kresbě. Doporučuji sklo položit na bílý papír, aby nám kresba vynikla. Vyrytý obrázek zastříkáme fixativem, někdy stačí opatrně přiložit druhé skličko a obě k sobě přilepit lepicí páskou, aby se vzájemným třením kresba nesmazala.

Takový diapositiv má žádaný kontrast a dobře snáší méně kvalitní projekci. Stejnou technikou si pořídíme diaposi-

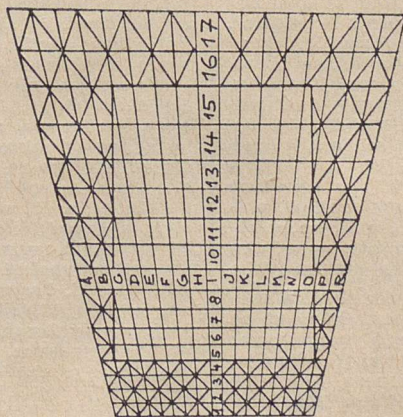
tivní rastr, z něhož při projekci vertikálních a horizontálních souřadnic vyčteme celou řadu informací.

Praktické použití diapositivního rastru

Při jevištní projekci jen málokdy dopadají světelné paprsky kolmo na projekční plochu. Stává se, že promítáme z portálu nebo mostu a výsledný obraz je deformován. Nebo projekční plocha nemá „klasický“ formát, to je 1:3/4, má zakulacené rohy, nebo je výtvarně řešena na výšku atd. Abychom již předem znali případné zkreslení a nutnost úpravy diapositivu, promítneme si na takovéto plochy zmíněný rastr a ten nám hned ukáže, jak bude vypadat zkreslení, deformace a případně nutné vylepení obrazu, který by „padal přes plátno“. Vyčtené prvky si poznamenejme a podle nich diapositiv vyrábíme, takže již při kreslení, zvláště architektonických tvarů, zdánlivě deformovaná kresba a obrázek vyjde při projekci v žádaném „normálním“ tvaru.

Obr. 5: diarastr s naznačeným vylepením obrazu, chceme-li při projekci z ležícího jevištního portálu na horizont dočíst výsledný obraz v poměru 2:3.

Obr. 6: příklad zkreslení diarastru vylepeného na formát 2:3. Osa promítaného obrazu dopadá na proj. plochu pod úhlem 45°.

je výhodné mít jeden rastr černobílý a druhý bíločerný. Ten si snadno narýsuje na světležlutý želatínový filtr 8,5x8,5 cm tuší. Rastr může mít políčka o velikosti 5x5 mm. U diapositivů 5x5 cm je výhodné, aby souřadnice byly asi 3 mm.

Kresbu na barevné diapositivu provádíme na diaskla, která jsme bez osvitů nechali vyvolat, takže na skle zůstala průhledná emulze, umožňující ulpívání barevných transparentních tint. Kresba se nejdříve provede tuší a teprve potom koloruje. Ale to už je záležitost výtvarníka.

Luminiscence — projekce zářením

Ve třetí kapitole jsme si uvedli informace, že kromě viditelného barevného spektra existuje i záření neviditelné, projekce infračerveného a ultrafialového záření.

Principem luminiscence je schopnost ultrafialového záření rtuťové výbojky o vlnové délce 320—400 milimikronů, vyvolat v barvách, jejichž molekulární skladba obsahuje některý aktivní kov (př. sírník hliněnatý — mangan aj.) světelný odraz — záření — luminiscenci. Na jevišti tento jev používáme s úspěchem tehdy, chceme-li vyvolat iluzi vlastního záření — projekce — kreseb nebo předmětů. Sekundární světlo vyzářené pomocí UV paprsky je jiného „charakteru“ než základní barva.

Například bílá barva ozářená UV paprsky se nám bude jevit jako zelená, světlemodrá; oranžová se promění v růžovou. Těmito barvám říkáme luminofory a je jich celá barevná škála. Při „normálním“ osvětlení reflektory nejsou patrné, kresba těmito luminofory vystoupí teprve po ozáření výbojkou.

[Některí čtenáři si vzpomenou na inscenaci Divadelního studia J. Skřivana z Brna, kde v představení „C. k. polního maršálka“ použil výtvarník A. Vorel luminiscenci ve scéně vyvolávání duchů. Šlo o záření rukavic, napuštěných zinkovou bělobou a různých scénických kreseb.] Zdrojem záření jsou tedy rtuťové výbojky různých značek: HPW 125 W/220 V — nebo HGH 1000/265W/220 V — OSRAM typ 57202 E/70 a jiné. UV lampy je nutné zapojovat přes transformátorovou tlumivku, chránící výbojku před zničením. Většina z nich potřebuje k plnému rozžáření několik minut. Šroubujeme je do rozptylových korýtek a jejich záření směřujeme tak, aby nepadalo na diváky.

Potom by se mohlo stát, že jim budou „svítit“ košile, kapesníky nebo i jiné součásti oděvu. Výbojky i aktivní barviva (značka luminoforů je Berka nebo Rylux) lze získat v Divadelní službě n. p. Praha 1, Masná 15.

Na závěr této informace o luminiscenci je třeba říci, že není lidskému zdraví škodlivá, ačkoliv její fialová „mlhovina“ je hercům dost nepříjemná. Proto herce přisvěcujeme světlemodrým reflektorem — hledáčkem. Na záření výbojek reagují i některá líčidla; proto před použitím vyzkoušet!

V Olomouci byly vydány dvě stejnojmenné publikace Literatura o divadle a divadelní hry. V jednom svazku, který vyšel v r. 1963, je publikován soupis knižních publikací vydaných v letech 1956 až 1960, v dalším pak (vyšel 1957) knižní publikace vydané v letech 1961 až 1965. Cena Kčs 26,50 a 21,50. O zbylé výtisky se mohou zájemci obrátit na adresu Státní vědecká knihovna v Olomouci, Bezručova 2.

Před rokem vznikla při JKP ve Svitavách nová divadelní skupina Studio mladých. Po mnoha městech usilovně práce uvedla na scénu celovečerní program kabaretního charakteru, nazvaný Santán s červenou lucernou. Režisérem je Jiří Černý.

XII. divadelní festival v Napajedlích měl od 12. do 19. dubna na programu Hrátky s čertem (ZK Slavia - Fatra Napajedla), A. Christie Korunní svědkyně (DK Královopolské strojny Brno), Mrožkův Dům na hranici (Za branou Vyškov), Dostálův Výtečník (Studio Olomouc), Lišku a hrozny (Gottwaldov), Manzariho hru U nás v Civildě (ZK Sigma Olomouc) a Anoullhovu Antigonu (Hrušov). — XII. Libochovického divadelního léta (probíhá od 10. května do 20. června) se zúčastnily soubory: Malé divadlo Ústí n. L. (Říha, Bludíčka a Hrubín, Oldřich a Božena), Čapek Dědčin (Jariš, Integenti), Hálek Nymburk (Albee, Kdo se bojí Virginie Woolfové), Divadlo pro 160 Ústí n. L. (Becket, Poslední páska a Fry, Příliš hojný Phönix), Máj Praha (Makarius, Strašidýlko a Popplewell, Paní Piperová), Tyl Chabařovice (Držič, Dundo Maroje), Tyl Jablonec n. N. (Jonson-Zweig, Lišák Volpone), Scéna Libochovice (Manzari, Naše drahé děti), Radnické divadlo (Rusnák, Lišky dobrou noc), Vojan Melník (Dyk, Posel) a domácí soubor (Skořepa, Šípková Růženka a Gbíz, Dům v Montevidéu). K oběma významným festivalům se časopis ještě vrátí.

Lidové divadlo v Nučicích u Prahy patří k neaktivnějším vesnickým souborům v celé republice. V dubnu uskutecnilo při příležitosti sedesátiletého trvání divadelní večer. Diváci se na něm seznámili s historii nučického divadla, viděli ukázky z her a slyšeli melodie z operet, které se v Nučicích hrály. V hale kina byla uspořádána divadelní výstavka.

Na opavském okrese byly odměněny peněžními částkami tři soubory za nejlepší inscenace. ROD Opava dostalo 2500 Kčs (inscenace Machá-

kových Ženichů v režii O. Kurjirsta), OB Hlučín 1000 Kčs (Čapková Matka, režie dr. J. Kresta) a ČSPO Neplachovice 500 Kčs (Langrova Jízdní hlídka, režie B. Kuzník).

Z opavského Zpravodaje se dovidáme o chystaném repertoáru souborů na okrese. Klicpera — Tři hrabata na jednou, Manzari — Partie ve čtyřech, Tyl — Fidloučka, Thomas — Osm žen, Shaw — Živnost paní Warrenové, Jirásek — Vojnarka, Hubalek — Hodina Antigony, Němcová — Babička aj. — V květnu se uskutečnily okresní festivaly v Těškovících a Zimovicích.

Pražské divadélko malých forem „Blecha“, které působilo v Učňovském závodě ČKD, přešlo do Kulturního domu pracujících v Dopravním podniku hl. m. Prahy a uvedlo zde pásmo Aféra s úplavici. Průměrný věk souboru je 19 let.

Okresní výbor Středočeského sdružení amatérských divadelníků a okresní komise ZUC v Příbrami uspořádaly okresní přehlídku dětských divadelních souborů na dvou místech — v Petrovících a Dobříši. Vystoupily Soubor dětské scény DK ROH Dobříš (Faltis — Fišer, Sněženka), Soubor místního požárního sboru Nový Knín (Paulů, Král 3333), ZDŠ Chlum (Horynová, Zkoušky čerta Belinka), ZDŠ Petrovice (Šafránek, Krejčovská pohádka), ZDŠ Borotice (Lichardová — Lokvencová, Popelka).

Malé divadlo ZK Severočeských tukových závodů uvedlo Hrubínovu hru Oldřich a Božena. Režisér Lad. Antonyj nastudoval k 20. výročí založení souboru. K ukusným pozvánkám připojili pořadatelé i „pozváněčky na doušek medoviny a na popovídání s bývalými členy souboru“.

Na programu 19. Hrušovského divadelního jara byla Těžká Barbora (soubor z Neratovic), od Chalůvky Naše Kocárkovo (Nováky), Macháčkovy Ženichové a Klicperova Veselohra na mostě v jednom a Anoullhova Antigona v druhém večeru (domácí soubor), drama-tizace Žákových Studádků a kantorů (Zubří) a Laholovo Inferno (Bratislava). O průběhu festivalu můžeme vzhlédem k uzávěrkám městičníku referovat až v příštím čísle.

Šramberské divadelní úterky byly letos uskutečněny už po šesté s tímto programem: Dostál, Výtečníci (Studio Olomouc) — Klicpera, Veselohra na mostě a Macháček, Ženichové (Hrušov) — Preissová, Její pastorkyňa (VŽKG) — Figueiredo, Liška a hrozny (Hanácká obec Prostějov) — Čapek, Matka (Hlučín), V+W, Kat a blázen (Rožnov) —

Samberk, Blázinec v prvním poschodí (Frýdek-Místek) — Sofokles, Antigona (domácí soubor ZK Kotouč Štramberk). Soubory na Děčínsku mimo jiné hrají: Werner, Právo na hřích — Aškenazy, C. k. státní ženich — Pantůček a spol., Drak je drak — Scheinpflugová, Okénko — Jariš, Integenti.

Hru V+W Pěst na oko připravil divadelní soubor Sokola v Týnci n. L., Tylovu Fidloučku soubor K. H. Máchy v Litoměřicích.

Podle statistiky, zpracované DILIA, byly nejhranější tituly v minulém roce: Zkoušky čerta Belinka, Lucerna, Muzyky, muziky, Kaspárek, Honza a zakletá princezna, Právo na hřích, Vojnarka, Matka, Podskalák, Na tý louce zelený, Hrátky s čertem, Šípková Růženka, Fidloučka, Paní Piperová zasahuje. Nejhranějšími autory byli A. Jirásek, J. K. Tyl, Z. Horynová, K. Čapek, F. Šamberk, J. Tuřeček-Jizerský a V. K. Klicpera.

V libereckém okrese se hrál Šamberkův J. K. Tyl (Sokol v Pěnčíně), Tylova Tvrdohlavá žena (OB Hejnice) a Wernerův Červený mlýn (OB Vlastibořice). Neaktivnější byl kolektiv SZK v Hrádku nad Nisou, který uvedl Kvapilovu Princeznu Pampelišku, Čapkovu Matku a Popplewellovu hru Paní Piperová zasahuje.

Osvětový dům B. Václavka v Třebíči připravil roční školení v rámci vnitrosouborového semináře v Mor. Budějovicích na téma „Herec tvoří“. Na programu je tvůrčí herecká práce, pohybová kultura, technika výslovnosti a výtvarná stránka představení.

Na programu okresního festivalu v Čáslavicích na Třebíčsku byl Svoboduš Poslední muž, Čapková Matka a Nebe na zemi.

Diváci i soubory se chtějí zřejmě bavit. Detektivky jsou na ústupu, hrají se — podle zpráv z okresních novin — s obrovským návštěvníckým úspěchem hry „Z českých mlýnů“ (Studená u Č. Budějovic), ve Strunkovicích „Ne-ni zajíček jako zajíček“, „Na tý louce zelený“ se hraje v Rožnově p. R., ve Vysokém n. J., v Kroměříži i v Hanácké scéně v Kojetíně. Kojetinští ovšem uvažují inscenaci jako parodii. Pardubická opereta při KD ROH Dukla hraje Perly panny Serafinky a Slováckou princezku, v Seči na Prostějovsku uvádějí Podskaláka.

Činnost ochotníků ve Studeném je zajímavá. Vedle hry Z českých mlýnů, jejíž čistý výtěžek dává na konto Vesníček SOS, připravili i besedu s tábořským evangelickým ja-

rátem, který s občany besedoval o svém pobytu ve Spojených státech.

V květnu se na Krnovském festivalu sešla pracovní skupina pro divadlo při ÚDLUT, aby projednala přípravy 39. JH a návrh soutěžního řádu jubilejního 40. Jiráskova Hronova.

V Horní Bečvě na Vsetínsku měla v březnu premiéru Quayana Olgy Scheinpflugové.

Okresní přehlídka souborů okresu Havlíčkův Brod se uskutečnila v dubnu ve Vilémovicích.

Zkoušky čerta Belinka hrál dramatický kroužek PO při ZDŠ v Dobré u Frýdku.

Koncem dubna uspořádal ÚDLUT a Osvětový dům v Kroměříži čtyřdenní celostátní seminář o dětském přednesu s praktickými ukázkami, za účasti vybraných učitelů a posluchačů pedagogických fakult.

Jubilejních 20. Pojizerských her v Dobrušce se zúčastnily soubory Hálek z Nymburka, Kolár z Ml. Boleslavi, Tyl z Bakova n. J., Máj Praha, Městec Králové a domácí soubor Dobruš.

Divadelní ústav v Praze se ujal odborně i finančně účasti na Almanachu k jubilejnímu 40. Jiráskovu Hronovu.

Nový divadelní soubor malých forem byl založen v Zatiči jako Divadlo za průjezdem. První představení se jmenuje „Transplantace srdce Euro-Py“.

Vítězem Festivalu Vysočiny, pořádaného již po čtvrté v Pelhřimově, se stal divadelní soubor ZK Zálesí v Humpolci se hrou H. Zerkaulena „Rejtar“.

Amatérská scéna, ročník VI. (Ochotnické divadlo, ročník XV.), číslo 6, červen 1969. Vydává Ministerstvo kultury a Informací v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46 — Redakce Amatérské scény a Repertoáru malé scény: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Pavel Bošek, Marie Vašínková — Grafická úprava Valdemar Ungermann — Technická redakce Jana Zubíková — Adresa redakce: Praha 2, Vinohradská 13 — rozšiřuje Poštovní novinová služba, informace o předplatném podává a objednávkou přijímá každá pošta i doručovatel. — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs — Vychází jednou měsíčně — Toto číslo mělo redakční uzávěrku v dubnu 1969.

© Nakladatelství Orbis, n. p., Praha 1969.

SKŘIVANI A ROBIN ZBOJNÍK

Patnáct let amatérského souboru — to už je důvod k řádné oslavě. A jak jinak než hrou, která je bytostně blízká oslavenci? Brněnský soubor Josefa Skřivana si k svému jubileu vybral hru Voskovce, Wericha a Ježka Robin zbojník. Robin měl premiéru v Osvobozeném před šestatřiceti lety a od té doby nebyl téměř hrán. Přesto nezestárl a nepotřeboval mnoho úprav, aby mohl promluvit i dnes aktuální řečí. Několik menších zásahů do textu písní bylo vykonáno za požehnání Jana Wericha. Podle kritik brněnských deníků byla i tato třicátá šestá premiéra Skřivanů plně úspěšná a v našem ochotnickém tisku se jistě o ní bude podrobně psát. Proto vás s ní dnes seznamujeme jen několika snímky (foto O. Pernica) a slovy režiséra L. Walletzského, jimiž odpověděl na otázku, proč si Skřivani vybrali právě Robina: „Když je člověku nej-
hůř, čte si pohádku...“ Jiří Halada

Pavel Landovský: Hodinový hoteliér. Sochůrkův snímek z Činoherního klubu